

Ochrana obyvatelstva při oznámení uložení nástražného výbušného systému

Lucie Švachová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Švachová**

Osobní číslo: **L15105**

Studijní program: **B2825 Ochrana obyvatelstva**

Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Ochrana obyvatelstva při oznámení uložení nástřažného výbušného systému**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte téma týkající se výbušných systémů a činnost Policie České republiky při ochraně obyvatelstva.
2. Modelová situace, popište možná rizika a ohrožení obyvatelstva včetně činnosti Policie České republiky.
3. Analyzujte a vyhodnoťte ohrožení a navrhněte opatření.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] HRAZDÍRA, I., KOLLÁR, M. Policejní pyrotechnika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o, 2006. ISBN 80-86898-87-3

[2] JANÍČEK, M. Pyrotechnická ochrana pře terorismem. Vyškov: EDUCA Consulting, 2002. ISBN 80-902089-6-7

[3] BARNETT, David N. Brand protection in the online world: a comprehensive guide. London: Kogan Page, 2017, 268 s. ISBN 978-0-7494-7869-8.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Strohmandl, Ph.D.

Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce:

3. listopadu 2017

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2018

V Uherském Hradišti dne 10. listopadu 2017

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.

děkan

L.S.

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti 10.5.2019

.....
podpis studenta

¹⁾ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

²⁾ Vysoká škola nevyčleněně zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhne obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví unáhlí předpis vysoké školy. Vysoká škola disertační práce nezveřejňuje, byla-li již zveřejněna jiným způsobem.

³⁾ Bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce odevzdání uchazečem k obhajobě musí být již nejméně pět pracovních dní před konáním obhajoby zveřejněny i naházení veřejnosti v místě určeném unáhlím předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce požádat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

⁴⁾ Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již se týká odklad zveřejnění podle věty první, jeden výtisk práce k uchování ministerstvu.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3.

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce řeší otázku činnosti pyrotechnické služby, úkoly a opatření ve vztahu k ochraně obyvatelstva při řešení problematiky oznámení o uložení nástražného výbušného systému. Práce je zaměřena na činnost a úkoly Policie České republiky a rovněž obsahuje statistická data případů, které se objevily ve Zlínském kraji. Poskytuje také návrhy sloužící ke zlepšení situace při řešení problematiky ochrany obyvatelstva a minimalizaci nebo eliminaci možného ohrožení.

Klíčová slova: Integrovaný záchranný systém, nástražný výbušný systém, podezřelý předmět, Policie České republiky, policejní pyrotechnik

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the issues of pyrotechnic service activities, tasks and measures in relation to the protection of the population in solving the issue of the notification of the installation of an improvised explosive device. The work focuses on the activities and tasks of the Police of the Czech Republic and also contains statistical data about improvised explosive device in Zlin region. It also provides suggestions to improve the situation when addressing the issue of protecting the population and minimization or elimination potential threats.

Keywords: Integrated Rescue System, Improvised Explosive Device, Suspicious Object, Police of the Czech Republic, Police Pyrotechnist

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat především panu Ing. Janu Strohmandlovi, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení této práce. Dále děkuji mé rodině, přátelům a spolužákům za podporu při zpracování této bakalářské práce a během celého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
2 NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM	14
2.1 DRUHY NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	15
2.2 KONSTRUKCE A VLASTNOSTI NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	16
2.3 ÚČINNOST NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU.....	21
2.4 OBAVY Z NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	23
2.5 TERORISTICKÉ ÚTOKY	25
3 POKYNY PRO OBYVATELE PŘI ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU V RÁMCI PREVENTIVNÍCH PROGRAMŮ MĚST.....	30
4 SLOŽKY INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU A NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM	32
4.1 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	32
4.2 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY A NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM	33
4.2.1 Pyrotechnický odbor Policie České republiky.....	35
5 CÍL PRÁCE, VĚDECKÉ METODY, OMEZENÍ.....	42
II PRAKTICKÁ ČÁST	43
6 OCHRANA OBYVATELSTVA PŘI ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI - OZNÁMENÍ ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU.....	44
7 ÚKOLY POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY PO OZNÁMENÍ ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	53
7.1 ČASOVÁ POSLOUPNOST JEDNOTLIVÝCH ČINNOSTÍ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY PŘI ZÁSAHU	53
7.2 KAZUISTIKA – OZNÁMENÍ O ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU V OBCHODNÍM DOMĚ VE ZLÍNĚ.....	57
7.3 NEJČASTĚJŠÍ MÍSTA NÁLEZU NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	63
8 STATISTIKA NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU VE ZLÍNSKÉM KRAJI V LETECH 2012-2018	65
9 SOFTWARE PRACTIS – APLIKACE NA ČINNOST POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY PŘI OZNÁMENÍ ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	71
9.1 NAVRHOVANÉ POSTUPY PŘI OZNÁMENÍ ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU V RÁMCI PRACOVNÍCH ČINNOSTÍ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	72
ZÁVĚR	74

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	75
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	79
SEZNAM OBRÁZKŮ	80
SEZNAM TABULEK.....	81
SEZNAM GRAFŮ	82
SEZNAM PŘÍLOH.....	83
PŘÍLOHA P I: ROZHOVORY – POLICEJNÍ PYROTECHNIK, POLICISTKA ZE SLUŽBY KRIMINÁLNÍ POLICIE A VYŠETŘOVÁNÍ.....	84
PŘÍLOHA P II: GRAFICKÉ ZOBRAZENÍ VÝSTUPU ZE SOFTWARE PRACTIS	90

ÚVOD

S ohledem na rozšiřující se fenomén nástražného výbušného systému je nutné tomuto tématu věnovat patřičnou pozornost.

V prvé řadě je uložení nástražného výbušného systému vnímáno jako vynucování si splnění určitého konkrétního požadavku pachatelem. Na druhou stranu se může jednat o teroristický útok. Takový problém je v českém trestním právu považován za zvlášť závažný zločin. Nástražné výbušné systémy je nutné tedy chápat jako součást terorismu. Terčem teroristů bývají zpravidla demokratická zřízení západního světa, ke kterému lze zařadit i Českou republiku. K dosažení cíle, jímž bývá zpravidla upoutání světa a upozornění na určitý problém, jsou používány prostředky jako právě nástražné výbušné systémy. S jejich pomocí dochází k zastrašení občanů, k likvidaci infrastruktury, ale zejména slouží ke zviditelnění pachatele.

Téma bylo vybráno kvůli své aktuálnosti ve světě, ve kterém je možnost se s tímto problémem setkat tváří v tvář zcela otevřeně, nepřipraveni a s důsledky, které umístění nástražného výbušného systému doprovázejí. Nálezy takových systémů jsou i přes varování policie a médií velmi podceňované hlavně ze strany civilních osob.

K činnosti Policie České republiky má autorka práce velmi blízko, a jelikož se po ukončení studia na Fakultě logistiky a krizového řízení do této sféry chystá nastoupit, byla pro ni tvorba této práce velkým přínosem. Informace k jejímu zhotovení byly čerpány mimo jiné také od policistů z pyrotechnické služby, od dalších příslušníků Policie České republiky a z typových činností vztahujících se k nástražnému výbušnému systému.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Je nutné si definovat základní pojmy, které jsou vázány k ochraně obyvatelstva a nástražnému výbušnému systému (dále jen „NVS“).

Bezpečnostní systém České republiky

Institucionální nástroj pro tvorbu a realizaci bezpečnostní politiky. Je tvořen příslušnými prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci, územní samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, které mají odpovědnost za zajištění bezpečnosti státu. [6]

Ochrana obyvatelstva (Civilní ochrana)

Plnění úkolů civilní ochrany při ozbrojeném konfliktu i mimo něj, zejména varování, vyrozumění, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku. [14]

Integrovaný záchranný systém

Koordinovaný postup složek integrovaného záchranného systému při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Koordinací postupu složek při společném zásahu se rozumí koordinace záchranných a likvidačních prací včetně řízení jejich součinnosti. [23]

Krizová situace

Mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu. [14]

Mimořádná událost

Událost nebo situace vzniklá v určitém prostředí v důsledku živelní pohromy, havárie, nezákonnou činností, ohrožením kritické infrastruktury, nákazami, ohrožením vnitřní bezpečnosti a ekonomiky, která je řešena obvyklým způsobem orgány a složkami bezpečnostního systému podle zvláštních právních předpisů. Pod tímto pojmem je v současných právních předpisech ČR uváděna řada pojmů, jako jsou například mimořádná situace, nouzová situace, pohroma, katastrofa, havárie. [14]

Evakuace

Evakuace je souhrn organizačních a technických opatření zabezpečujících přemístění osob, zvířat a věcných prostředků v daném pořadí priority z míst ohrožených mimořádnou událostí nebo krizovou situací do míst, ve kterých je zajištěno pro osoby náhradní ubytování a stravování (nouzové přežití), pro zvířata ustájení a pro věcné prostředky uskladnění. [14]

Bezpečnost

Stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným (i nenadálým) vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí. Je to tedy míra stability systému a jeho primární a sekundární adaptace. [20]

Hrozba

Je přírodní nebo člověkem podmíněný proces představující potenciál, to je schopnost zdroje hrozby být aktivován a způsobit škodu. Tento potenciál může být spuštěn záměrně nebo náhodně využit pro atakování specifických zranitelností aktiva. Hrozba bývá zdrojem rizika. [14]

Riziko

Možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, kterou považujeme z bezpečnostního hlediska za nežádoucí. Riziko je vždy odvoditelné a odvozené z konkrétní hrozby. Míru rizika, tedy pravděpodobnost škodlivých následků vyplývajících z hrozby a ze zranitelnosti zájmu, je možno posoudit na základě analýzy rizik, která vychází i z posouzení naší připravenosti hrozbám čelit. Riziko také představuje účinek nejistoty na dosažení cílů nebo pravděpodobnost výskytu nežádoucí události s nežádoucími následky. [14]

Terorismus

Organizované použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím mají být splněny politické, náboženské nebo ideologické požadavky jak ve vnitrostátním, tak v mezinárodním měřítku. [14]

2 NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM

Vymezení tohoto pojmu je velmi složité a neexistuje pro něj jediná univerzální definice. Pro potřeby této práce byla zvolena definice z publikace pana Miroslava Janíčka, která byla pro autorku nejspíše pochopitelná.

Pojem nástražný výbušný systém

„Nástražný výbušný systém je systém funkčních prvků tvořených výbušným předmětem a výbušnou nebo zápalnou látkou, schopných vyvolat podle předem stanovených podmínek výbuchový účinek nebo ložisko požáru. Nástražný výbušný systém bývá zpravidla ukryt v obalu nebo má takovou vnější formu, která skrývá pravý účel předmětu.“ [4]

Když se na pojem podrobněji podíváme, můžeme rozpoznat tři základní části, které nás seznamují s pojmem NVS. První část nám říká, že je to systém funkčních prvků, který je tvořen výbušným předmětem nebo zápalnou látkou. Jedná se o chemické a mechanické složení tedy o konstrukční prvky NVS. Druhou částí vymezení pojmu se dozvídáme o schopnosti NVS způsobit výsledek, který je odvozen od předem daných podmínek. NVS má tedy schopnost ničit, zranit, poškodit, zabít. Jednoduše činit práci, která má negativní dopad. Poslední částí vymezení pojmu je ta, která hovoří o funkci systému, které zaručuje plnou funkčnost, dosažení požadovaného následku a zaručuje bezpečí ukrytí skutečného účelu tohoto zařízení.

Tento rozbor je důležitý zejména pro Policii České republiky (dále jen „PČR“). Příslušníci tuto definici musí znát a při koordinaci svých činností je mít stále na mysli. [3]

2.1 Druhy nástražného výbušného systému

NVS lze díky jejím rozdílným vlastnostem dělit do několika určitých skupin a podskupin na základě shodných prvků. Dělení těchto systémů má hned několik významů. Mezi ně patří technicko-taktické údaje a speciální vlastnosti. Tyto vlastnosti jsou nutné pro zacházení s výbušnými systémy a jejich případnou deaktivaci. Dále se dle dělení dá zjistit profil možného pachatele, určit jeho nebezpečnost pro společnost. Můžeme také definovat možné následky a činit preventivní opatření a záchranné a likvidační práce (dále jen „Za-LP,,“).

Dělení výbušných systémů

Výbušné systémy můžeme tedy dělit dle:

1. způsobu iniciace výbušného systému,
2. cílů sledovaných pachatelem,
3. možnosti rozpoznatelnosti,
4. způsobu umístění,
5. subjektů umístění,
6. subjektů iniciování výbušného systému,
7. výrobce výbušného systému,
8. místa výroby výbušných systémů,
9. výbušninářského charakteru – druhu použitých výbušnin. [2]

2.2 Konstrukce a vlastnosti nástražného výbušného systému

Pro pochopení fungování NVS je třeba poznat jeho technicko-taktická data, složení, účinek a jeho vlastnosti. Jen znalá osoba může čelit riziku, které NVS představuje. Jen taková osoba může úspěšně uplatnit prevenci, může eliminovat možné následky a škody.

Komponenty nástražného výbušného systému

Jako základní části NVS můžeme definovat tyto prvky:

1. iniciační systém,
2. výbušná látka nebo palivo,
3. obal NVS.

Iniciační systém

Je jedním z hlavních komponentů NVS. Hlavním úkolem je uvést iniciátor v činnost a způsobit explozi. Tento systém lze chápat jako zařízení, které má za úkol na definovaný podnět iniciovat výbuch. Přesněji to znamená, že vytvoří plamen či slabou detonaci, která způsobí explozi výbušniny nebo paliva, které je obsaženo vně NVS. Je součástí každého NVS. Přes to nemusí být zpravidla součástí obalu, který maskuje systém a drží jej pohromadě, ale některé části tohoto iniciačního zařízení se mohou nacházet uvnitř obalu a reagovat až na různé iniciační podněty (většinou chemické, fyzikální či mechanické podněty).

Základním primitivním rozdělením iniciačních systémů jsou zapalovadla a rozněcovadla.

Jako zápalné iniciační prostředky se například může využít i obyčejný benzín, petrolej, líh, aceton, piliny, různé druhy ředitel a tak dále.

Rozněcovadla představují skupinu, ve které jsou obsaženy výbušniny. Zde patří především zápalky, rozbušky, elektrické pilule a tak dále.

Dělení dle iniciace

Systémy lze dle iniciace dělit na:

1. časové,
2. citlivé na vnější podněty,
3. dálkově ovládané,
4. kombinované.

Ad. 1) Iniciační časové systémy

Fungování spočívá v principu definované časové prodlevy. Tato prodleva je dána dobou od odjištění NVS po jeho explozi. Využívají fyzikálních, biologických a chemických vlastností látek.

Z fyzikálního hlediska využívají fyzikálních vlastností látek (vodivost elektrického proudu, změna tvaru, skupenství, a tak dále.) Řadíme zde systémy hodinové, které užívají k iniciaci hodinové strojky a mechanismy, ale také vlastnosti pružin a jiné. Dále do této skupiny lze zařadit systémy využívající elektronický časovací obvod se zdrojem elektrické energie. Biologickými časovými iniciačními systémy rozumíme takové, které dokáží využít změnu tvaru živých organismů, popřípadě využívají jejich biologických procesů. Tyto procesy však musí být předvídatelné. Například růst rostlin, trávení potravy zvířaty, atd. Dalšími časovými iniciačními systémy jsou ty chemické. Tyto systémy využívají časovou prodlevu, která vznikla chemickou reakcí různých látek. Těmi jsou například oxidace, hoření, leptání a tak dále.

Ad. 2) Iniciační systémy citlivé na vnější podněty

Takové systémy reagují na definované vnější podněty iniciující výbuch NVS. Mezi tyto vnější podněty řadíme zejména změnu polohy, klimatické podmínky, pohyb osob či věcí, otřesy a další. Dle jednotlivých podnětů je můžeme dále dělit na:

1. iniciační systémy, které reagují na manipulaci,
2. iniciační systémy reagující na změnu vnějšího prostředí,
3. iniciační systémy, které reagují na pohyb.

Ad. 3) Iniciační systémy dálkově ovládané

Svou konstrukcí představuje velké nebezpečí pro složky, které v deaktivaci NVS zasahují. Pachatel může kontrolovat situaci kolem tohoto systému i z dálky a kdykoliv jej iniciovat k výbuchu. Dle dálkového způsobu ovládání tyto systémy dělíme na:

1. bezdrátové elektronické ovládání (radiem, zvukem, světlem a tak dále.),
2. ovládání s využitím elektrického vodiče.

Ad. 4) Iniciační systémy kombinované

Tyto systémy využívají všechny kombinace výše popsaných iniciačních systémů. Jsou nejvíc nebezpečné. Většinou je to velmi inteligentní zařízení, které se velmi těžce daří integrovaným složkám deaktivovat.

Výbušná látka nebo palivo

Obecně se jedná o výbušninu, která je obsažena v NVS. Ne vždy musí být výbušná. Může být také zápalnou látkou nebo látkou s vysokým stupněm hořlavosti. Jsou to látky, které na základě toho, že budou vhodně iniciovány, mají schopnost způsobit značné škody na životech, zdraví, majetku či životním prostředí. Mezi paliva bychom mohli zařadit uhlí, dřevo, benzín, piliny a další hořlavé látky.

Výbušninami, podle zákona ČNR č. 61/1988 Sb., jsou látky (sloučeniny) v tuhém nebo kapalném stavu, které mají vlastnosti trhavin, třaskavin, střelivin nebo výbušných pyrotechnických složí.

Výbušninami se nazývají chemické sloučeniny a výbušné slože nebo směsi, které jsou schopny na základě určitých vnějších podnětů (impulsů) chemického výbuchu. Dělíme je podle vlastností na:

1. střeliviny,
2. trhavin,
3. třaskavin,
4. pyrotechnické slože (některé nemají vyhraněný charakter výbušnin). [4]

Dělení dle dalších kritérií

Výbušniny můžeme dělit i podle řady dalších kritérií. Například dle způsobu vyvolání výbušné přeměny na přímé a nepřímé. Výbušniny se taktéž mohou vyrobit průmyslově nebo podomácku.

Ad. 1) Střeliviny

Hlavní vlastností je explozivní hoření, které je posléze převedeno k výbuchu. Používají se k vymetení střely z pláště náboje. Významným zástupcem je střelný prach.

Ad. 2) Trhaviny

Hlavní vlastností výbušné přeměny je detonace. Tu je nutno vyvolat silným podnětem, který se zpravidla vyvolá detonací jiné výbušniny, tou je například rozbuška. Detonace trhaviny má tříštivý účinek. Díky trhavinám se například rozpojují pevné předměty. Nezastupitelné místo mají trhaviny v armádě, bezpečnosti nebo třeba v těžarství.

Ad. 3) Třaskaviny

Hlavní vlastností třaskavin je rychlý přechod od výbuchového hoření k detonaci. Musí se tedy striktně dodržovat pravidla při zacházení s nimi. Využití je především k výrobě již zmiňovaných iniciačních zařízení, která iniciují detonaci jiné výbušniny. Klasickým využitím je třeba výroba rozbušek.

Ad. 4) Pyrotechnické slože

Mechanické směsi hořlavin, okysličovačů. Díky těmto látkám je docílen účel použití pyrotechnické slože. Užívají se jako osvětlovací slože, zábleskové slože, zápalné slože, signální slože a tak dále. [4]

Obal nástražného výbušného systému

Obalem jsou splněny dvě funkce. Tou je opěrná, která tvoří oporu celému NVS a zaručuje mu tak celistvost, funkčnost a drží jej pohromadě. Další funkcí je ta kamuflážní, která zastírá skutečný účel zařízení.

Obal musí nejen splňovat podmínku držet celý NVS pohromadě, ale musí také komponenty uvnitř chránit před klimatickými podmínkami nebo před nežádoucími podněty, které

by mohly vyvolat předčasnou iniciaci. Těmito nežádoucími jevy jsou například elektromagnetické vlny, rentgenové záření, pokles tlaku, a tak dále.

Vhodný obal se volí především dle toho, jestli vyhovuje jednotlivým prvkům systému, jestli je schopen obsáhnout potřebné množství výbušniny a iniciační mechanismus, no a také jestli dostatečně tyto prvky chrání před okolním světem. Obal by měl zaručit bezpečné použití systému i ve specifických podmínkách, například pod vodou, v silných mrazech, a tak dále.

Obal má logicky ochrannou funkci. Mimo to ale může také zvýšit destrukční účinek NVS. Jak? Například pokud je zvolen vhodný kovový obal, zvýší se tím tlak na jeho destrukci a zároveň se touto destrukcí uvolní kovové fragmenty, které mají velmi vysoký ranivý účinek.

Kamuflážní funkce obalu má zastřít skutečný účel tohoto zařízení.

2.3 Účinnost nástražného výbušného systému

Část vymezení pojmu NVS hovoří o jeho schopnosti způsobit takový následek, který se odvíjí od předem daných a stanovených podmínek. Jedná se především o schopnost ničit a poškozovat život a zdraví osob, majetek a životní prostředí. Tedy schopnost dosáhnout takové škody, k jejímuž účelu byl NVS sestrojen a určen. Použité výbušniny a paliva jsou schopny na základě svých vlastností za dodržení požadovaných podmínek vyvolat výbuch, tedy fyzikální či fyzikálně-chemický děj, jehož důsledkem je uvolněná energie, tedy dochází k prudkému hoření (okysličování) v krátkém časovém intervalu za vzniku tepelné energie. [2, 4]

Výbuch může být mechanický nebo chemický. Významným momentem při výbuchu je uvolňování energie. Toto uvolňování je velmi rychlé, vzniká rázová vlna. Tato vlna má velmi ničivé účinky na okolí. [4]

Když nastane výbuch, dojde na přeměnu chemických látek. Výbušniny nebo zápalné směsi se prudce mění na rozpínající se plynnou hmotu, která se šíří všemi směry. Při detonaci výbušniny, která je obsažena v NVS jsou vyvolány tři primární a několik sekundárních účinků.

Primárními účinky jsou tlaková vlna, střepinový účinek a zápalný účinek. Tlaková vlna se vytvoří ve zlomku sekundy, kdy se přemění výbušnina nebo zápalná směs na velké množství horkých plynů, které mají tendenci šíření všemi směry. Čím více se tato vlna vzdaluje od epicentra výbuchu, tím více síla jejího tlaku slábne. Nakonec se úplně ztratí a nastane bezpečná zóna. Hranice bezpečné zóny je velmi důležitá pro stanovení činnosti policie při hrozbě či použití NVS a pro ostatní zasahující složky Integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“).

Co se střepinového účinku týče, je způsoben použitým obalem NVS. Při detonaci dojde k protržení obalu a jeho jednotlivé fragmenty jsou silou vymrštěny do okolí a tak mohou působit jako projektily pálené z ručních zbraní.

Následujícím účinkem je zápalný. Ten je vyvolán vysokými teplotami, které vzniknou při explozi. Je také možnost pozorovat rozdíl mezi druhy výbušninami. Pomalé mají dlouhodobější tepelný (zápalný) účinek s menšími tepelnými hodnotami. Zápalný účinek je v mnoha případech rozpoznatelný díky ohnivé kouli, která je charakteristická hned

při explozi. Škoda v tomto případě nastává spíše sekundárně, kdy vlivem vysokých teplot dojde k požáru na prostředí v okolí výbuchu. [2]

Sekundárními výbuchovými účinky jsou zvukové efekty, seismické účinky, požáry, blokování tlakové vlny a odrazy. Tyto účinky již nepůsobí takové škody jako ty primární. Nelze je ale v žádném případě zanedbat a vždy se s nimi musí počítat. Co se týká zvukového efektu, ten vzniká nárazem rozpínavých plynů, které se vytvořily výbuchem, na plyny atmosféry, kdy se tyto plyny šíří nadzvukovou rychlostí. Dochází k takzvanému třesku. Důsledkem tohoto efektu může dojít k poškození sluchu u lidí a zvířat nebo jej můžeme brát jako iniciátor zařízení, která jsou citlivá na zvukové podněty.

Seismický efekt způsobuje otřesy, které připomínají zemětřesení. Energie, která je uvolněná, se předá pevné hmotě nebo vodní stěně a způsobí tak otřesy.

Odraz či blokování tlakové vlny spočívá v postavení odolné překážky do cesty vlny. Dojde tak k její blokaci. Prostor za touto překážkou se uvádí jako relativně bezpečný, avšak v určité vzdálenosti za touto překážkou se vlna opět spojí. Je sice méně intenzivní, ale přeci. Tyto vlastnosti jsou také důležité při stanovování postupů a chování při užití NVS.

Požáry vznikají rovněž jako sekundární účinek výbuchu. Jsou to velmi nebezpečné jevy, které v menší míře vzniknou samotnou explozí. Většinou k požáru dojde z důvodu rozpalených částí. Například trubky, kovové úlomky, rozzhavené části rozbušek a tak dále.

2.4 Obavy z nástražného výbušného systému

Obavy z NVS jsou přirozenou reakcí člověka, která vzniká jako reakce na hrozící nebezpečí. V daném případě se jedná o nebezpečí, se kterým se většina obyvatel nikdy nesetká, nemůžou se spolehnout sami na sebe a jsou při něm odkázáni na pomoc profesionálů, což s sebou přináší efekt strachu.

Psychologický efekt strachu

Co se týká otázky obav z NVS, nejhorším a velmi negativním efektem je psychologický efekt strachu. Je to efekt svazující strach a veřejnost dohromady. Týká se osob, které jsou přímo spojené s hrozbou či útokem, ale efekt taktéž svazuje širokou veřejnost. Každé použití nebo hrozba NVS vyvolává velkou pozornost veřejnosti, zejména prostřednictvím médií. Ty zesilují ještě více psychologický efekt strachu kvůli touze po sledovanosti a po senzaci. Pachatelům tyto reportáže a pozornost médií značně nahrává v situaci a většinou s tím počítají. Samotní pachatelé, kteří používají hrozby užití NVS, většinou mají jeden cíl. Vyvolat strach a paniku u co největšího počtu osob, aby tak dali světu najevo svůj názor, problém. Nejčastějšími hrozbami použití tohoto systému bývají zejména hrozby bombovým útokem.

Motivace pachatele k použití nástražného výbušného systému

Motivace, oblíbenost a nebezpečnost. Pojmy, které spolu velmi úzce souvisí. Čím je NVS nebezpečnější pro potenciální oběti, tím je více oblíbený mezi pachateli. Ti jej užívají k tomu, aby prosadili vlastní zájmy či názory. Zde by se autorka ráda zmínila o několika motivacích k použití NVS pachatelem. Mezi nejznámější motivy patří:

Ideologie

Tento pachatel je velmi odhodlaný a jejich chování nese znaky profesionality. Je radikálně ovlivněn nábožensky, rasově či politicky. Svým jednáním a hrozbami se pokouší dát najevo svůj nesouhlas a ukázat význam svého přesvědčení nebo tužbu svrhnout určitý politický systém. Tato osoba je velmi nebezpečná a mnohdy dobře finančně zabezpečená. Z toho důvodu má mnohem více možností získat potřebné věci na výrobu důmyslného a inteligentního NVS a zamést po sobě stopy pro pozdější vyšetřování. Zpravidla má tento pachatel dobrou základnu a sympatizují s ním osoby, které podporují jejich názory, jsou finančně dobře zajištěné, ale do popředí se nedostávají.

Vandalismus

Účelem vandalismu je ničit. Hlavním cílem je tudíž pozitivní požitek z toho, když pachatel ničí majetek. Tento motiv je často podpořen alkoholem či užitím drog a nejedná se o pachatele profesionála. Vyrobené NVS jsou spíše jednoduché konstrukce.

Experiment

S tímto motivem se ztotožňují především mladistvé osoby, které chtějí zkusit něco nového, mají rádi rozruch, chtějí si funkčnost systému pouze zkusit. Většinou se jedná o amatéry, tudíž již při výrobě často dochází ke zranění samotných pachatelů.

Zisk

Motivací pro pachatele je jednoznačně ekonomický profit. Tento profit je dán použitím NVS nebo hrozbou použití. Tento systém lze užít jako prostředek k získání prostředků, které pachatel chce získat nebo k zakrytí stop po trestné činnosti. Tento motiv se v této scéně vyskytuje jako jeden z nejčastějších. Charakteristický je pro představitele organizovaného zločinu. Konstrukce je důmyslná, pachatel je profesionál.

Afekt

Afekt a duševní porucha. Mezi těmito výrazy je velmi tenká hranice. Většina pachatelů v afektu má snížené schopnosti sebeovládání nebo rozpoznávání. Pachatel se většinou touto cestou snaží řešit rodinné problémy, partnerské vztahy, problémy v práci, majetkové spory či například nedostatek financí.

Uznání

Motiv fikce. Pachatel tímto hrozí použitím NVS jako anonym. Poté se systém objeví a pachatel jej deaktivuje. Snaží se tímto získat pozornost, uznání okolí a slávu. Největší nebezpečí v této situaci zastává davové šílenství a panika, při které mohou být ohroženy životy a zdraví, popřípadě může dojít ke škodě na majetku.

Nebezpečnost NVS je tedy dána vlastnostmi, které jsou pachateli tak oblíbené. Tento systém způsobuje velmi nebezpečné riziko, které je vysoké, ale není viditelné a můžeme spatřovat jen velmi málo signálů, na základě kterých lze toto riziko vidět a identifikovat a tudíž předpovědět hrozbu použití NVS. Samotné deaktivování systému představuje velmi nebezpečnou situaci. U mnohých systémů mohou být nainstalovány taktéž další NVS, takzvané dceřiné NVS, které mají dvě poslání. Odvedení pozornosti jinde nebo ztížit deaktivaci.

Pomsta

Je od pradávna bezohledná a násilná odvěta za něco zlého, za zločin či hřích. Pachatel psychicky nezvládne temné hlubiny jeho vášní a citů a touží po tom někomu ublížit. Možnost pomsty mu přináší pocit uspokojení, radosti, vítězství a vzrušení.

2.5 Teroristické útoky

Teroristé a zločinci jsou a budou vždy o krok napřed. To jsme si mohli dokázat i provedením útoku na americká „dvojčata“ v New Yorku v září 2011, což by jeden z nejhorších teroristických útoků v historii. Byly zasaženy měkké cíle, strategické budovy, ale také demokracie a suverenita státu. Dokázali jsme si, že lze v praxi útokem zasáhnout i toho nejsilnějšího protivníka a získat tak požadovaný efekt, pokud je pachatelem zvolen vhodný prostředek. Tento moment byl velmi posilujícím pro pachatele, kteří smýšleli o teroristickém útoku jako prosazení svých názorů a náboženství. Hrozby takovými útoky tak ve světě vzrostly a stále sílí.

Aktuálně tuto novodobou hrozbu zesilují moderní války v Afghánistánu, Iráku, nepokoje na Blízkém východě, hrozby a útoky takzvaného Islámského státu a další.

Výše uvedená rizika a hrozby jsou bohužel současnou realitou. To si ale stále většina osob nepřipouští a neuvědomuje. Každý počítá s tím, že se to jemu stát nemůže. Co když se ale opravdu může stát, že se teroristé dostanou za brány naší země a začnou konat všechny ty šerednosti? Varováním pro všechny by měly být události, které se nedávno staly jak v Evropě, tak ve zbytku světa a neměli bychom takové situace brát lehkovážně.

Koneckonců ani Česká republika nebyla dokonale ochráněna před nebezpečím výbuchu NVS. Dne 2. června 1990 v 16.30 hod. došlo k výbuchu NVS na Staroměstském náměstí v Praze. V této události jednal neznámý pachatel, který systém uložil u sochy mistra Jana Husa. Poraněno bylo několik osob, jedna německá turistka přišla o zrak.

Podobná situace se stala dne 2. srpna 1990 v 14.32 hod. v oblasti Hostivařské nádrže. Výbuchem byly zraněny dvě osoby.

Zaznamenan byl u nás ale také případ spáchan psychopatickým pachatelem. Jednalo se o výbuch NVS v lázeňském domě Priessnitz v Jeseníku. Dne 25. května 1997 se do vestibulu dostavil pachatel přezdívaný „Střelmistr“ a nesl s sebou kufřík plný výbušniny, kterou osobně inicioval na místě činu. Došlo k výbuchu, kterým byl pachatel zabit, a došlo

k demolici přízemí domu. Narušena byla celková statika. Raněných bylo 16 a škoda byla za 20 milionů korun. Pachatel trpěl periodickou orogenní depresí. Zajímavostí je, že pachatel byl jedním ze spoluautorů české plastické trhaviny s názvem Semtex.

Tyto případy značí, že i v naší republice se vyskytlo několik případů, kde figurovaly prvky terorismu a NVS. Tudíž by nám tato problematika rozhodně neměla být lhostejná.

Zamysleme se nad pojmy terorismus či teroristický útok. Tyto otázky nebyly nikdy přesně definovány. Většina odborníků se na jednotné definici nikdy neshodla. Nutné je tedy se nad tímto problémem znovu zamyslet. Body, na kterých se shodneme, jsou ty, že se jedná se o jednotlivce či skupinu osob, kteří užívají k prosazení svých zájmů násilí a užívají takových prostředků, které mají co největší devastující účinek na životě a zdraví člověka, jeho životním prostředí, popřípadě ohrožují majetek jedince.

Definice, kterou uvádí český právní řád je taková, že se teroristického jednání dopouští ten: *„Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky, narušit nebo zničit základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu České republiky nebo mezinárodní organizace, závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla,*

a) provede útok ohrožující život nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví,

b) zmocní se rukojmí nebo provede únos,

c) zničí nebo poškodí ve větší míře veřejné zařízení, dopravní nebo telekomunikační systém, včetně informačního systému, pevnou plošinu na pevninské mělčině, energetické, vodárenské, zdravotnické nebo jiné důležité zařízení, veřejné prostranství nebo majetek s cílem ohrozit tím lidské životy, bezpečnost uvedeného zařízení, systému nebo prostranství anebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

d) naruší nebo přeruší dodávku vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje s cílem ohrozit tím lidské životy nebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

e) zmocní se letadla, lodi nebo jiného prostředku osobní či nákladní dopravy nebo nad ním vykonává kontrolu, anebo zničí nebo vážně poškodí navigační zařízení nebo ve větším roz-

sahu zasahuje do jeho provozu nebo sdělí důležitou nepravdivou informaci, čímž ohrozí život nebo zdraví lidí, bezpečnost takového dopravního prostředku anebo vydá majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

f) nedovoleně vyrábí nebo jinak získá, přechovává, dováží, přepravuje, vyváží či jinak do-
dává nebo užije výbušninu, jadernou, biologickou, chemickou nebo jinou zbraň, anebo
provádí nedovolený výzkum a vývoj jaderné, biologické, chemické nebo jiné zbraně ne-
bo bojového prostředku nebo výbušniny zakázané zákonem nebo mezinárodní smlouvou,
nebo

g) vydá lidi v obecné nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebez-
pečí škody velkého rozsahu tím, že způsobí požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek vý-
bušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí
jiného podobného nebezpečného jednání, nebo takové obecné nebezpečí zvýší nebo ztíží
jeho odvrácení nebo zmírnění.“ [25]

Stále větší oblíbenost u pachatelů je dána především finanční dostupností komponentů uží-
vaných k výrobě NVS. Za zmínku stojí také touha pachatele po zahlazení stop spáchaného
trestného činu. Jestli je pachatel, byť jen trochu znalý v oblasti chemie a fyziky, tak si může
doma s pomocníkem internetem vyrobit provizorní NVS za pár minut z naprosto běžně
používaných věcí v domácnosti.

Nelze opomenout ani prostředky užívané teroristy. Můžeme je rozdělit do dvou kategorií
s důležitým rozdělovacím kritériem a tím je vzdálenost.

Teroristické útoky, které jsou realizované na kratší vzdálenost, vyžadují účast pachatele
na místě činu nebo v blízkém okolí. Pachatel tady naplňuje svůj cíl využitím krátkých pal-
ných zbraní, mechanické pasti nebo boj vlastním tělem. Je vystaven velkému riziku,
že bude zneškodněn a nebude moci z místa výbuchu uniknout, zanechá spoustu stop poli-
cii, kterými bude snadné jej identifikovat. V tomto případě na kratší vzdálenost většinou
útok zasáhne menší okruh cílů, ale následek může být stejně významný a vyvolat stejný
efekt jako při velkém bombovém útoku. Do této kategorie útoků lze zařadit například aten-
tát na prezidenta J. F. Kennedyho a podobně.

Teroristický útok na delší vzdálenost nevyžaduje přímou účast pachatele na místě činu
ani v blízkém okolí. Riziko dopadení a odhalení je tedy sníženo. Je zde však větší technic-
ká náročnost. Mezi prostředky, které bývají užívány, řadíme palné zbraně, raketové sys-

témy, bomby, NVS a tak dále. Účel těchto prostředků je co největší devastující účinek na cíli.

Z této kapitoly jasně plyne, jak jsou teroristé a pachatelé, kteří užívají NVS nebezpeční. Toto nebezpečí je zesíleno i tím, že jsou stále napřed před policií a ostatními bezpečnostními složkami. Neustále se zlepšují stránky konstrukce NVS a jsou užívány moderní technologie. Zločinci jsou schopni využívat nejmodernějších poznatků vědy a techniky. Často jsou mezi nimi recidivisté, kteří jsou poučení z jejich předchozích trestních řízení. Jejich plány jsou čím dál více propracované, disponují velkým množstvím financí a komunikačních prostředků a dochází tak ke složitější cestě k odhalení pachatele.

PČR a bezpečnostní složky musí i při takové práci stále dodržovat zákonné normy a pravidla, kdežto pachatel při trestné činnosti není vázán ničím.

I přes profesionalitu současných pachatelů není důvod k panice. Odbornost PČR a složek IZS je na takové úrovni, že se pro pachatele takových činů stala přinejmenším adekvátním protivníkem. Jestliže se budou složky IZS tímto fenoménem dále zabývat a podaří-li se v souvislosti s tímto zachránit alespoň jeden lidský život, bude vše v nejlepších rukou.

Národní kontaktní bod pro terorismus

Důležité je to, že prvořadým zájmem PČR je služba veřejnosti. Svým výkonem zajišťuje PČR ochranu bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku, předchází trestné činnosti a vykonává další činnosti na základě příslušných právních předpisů. Z důvodu neustálé změny a kvalitativního vývoje na domácí i zahraniční kriminální scéně a s nutností reagovat na novodobá bezpečnostní rizika, jakými je např. terorismus nebo mezinárodní organizovaný zločin, přijala policie nejruznější opatření s cílem snižovat úroveň bezpečnostních rizik a dosahovat svého poslání.

Jedním z takovýchto opatření, bylo vytvoření Národního kontaktního bodu pro terorismus (dále jen „NKBT“), jako specializovaného centrálního komunikačního, informačního a analytického pracoviště PČR. Toto pracoviště se zabývá sběrem, vyhodnocováním, analýzou a zpracováním informací, zjištěných PČR, o teroristech a osobách důvodně podezřelých z napojení na teroristické organizace. NKBT je propojeno se všemi útvary PČR a spolupracuje s ostatními bezpečnostními orgány u nás i v zahraničí. Pro potřeby odborné veřejnosti vytváří NKBT metodiky předcházení, odhalování a vyšetřování teroristické trestné činnosti a zpracovává situační a poziční dokumenty za svěřenou problematiku.

Na podkladě takto získaných informací NKBT monitoruje a vyhodnocuje hrozby plynoucí z terorismu vůči zájmům České republiky a podílí se při jejich předcházení a případném odstraňování. Jeho hlavním přínosem je efektivní, koordinované a včasné zpracování dat o terorismu uvnitř policie, stejně jako možnost občanů České republiky obracet se s případnými podněty přímo na specializovaný útvar.

Mezi hlavní cíle a úkoly NKBT můžeme zařadit shromažďování a vyhodnocování informací se vztahem k terorismu, předcházení a případné odstraňování následků, působení pro domácí i zahraniční partnery jako centrální kontrolní bod v otázkách vzájemné spolupráce, být důvěryhodným a diskrétním kontaktním bodem pro občany, monitorovat a vyhodnocovat hrozby plynoucí z terorismu. [7]

3 POKYNY PRO OBYVATELE PŘI ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU V RÁMCI PREVENTIVNÍCH PROGRAMŮ MĚST

Prevence se snaží najít příčiny jednání pachatele, odstranit je a úplně zabránit samotnému negativnímu jednání vedoucímu k negativnímu následku.

Pojem prevence můžeme chápat jako včasnou obranu, ochranu, opatření učiněná předem, předcházení nežádoucím jevům, kriminalitě, nemocem, porušení práv. Je to soubor opatření, jimiž lze zabránit iniciaci mimořádných událostí, škodlivých událostí, profylaxe, programy. [1]

Lépe lze v současnosti provádět prevenci zabezpečení zájmových objektů ve městech. Tyto objekty představují skutečně velké riziko napadení NVS. Pro přehled, o jaké objekty se jedná, je zde jejich soupis.

1. Armáda,
2. banky,
3. průmysl,
4. obchod a ekonomika,
5. domy a byty,
6. kanceláře a komerční prostory. [3]

Autor Janíček by mohl do tohoto přehledu doplnit například také leteckou dopravu a významné budovy jako sídla ministerstev, parlamentu a podobně. Po již zmiňovaném teroristickém útoku v americkém New Yorku získala tato skupina z hlediska novodobé bezpečnosti jiné rozměry.

Při prevenci a ochraně potřebujeme dosáhnout co nejefektivnějšího preventivního opatření jako je zajištění objektu. Je třeba kombinovat poznatky z klasické ochrany, technické ochrany, fyzické a režimové ochrany zájmového objektu.

Do odvětví klasické ochrany lze zařadit klasické mechanické zábrany, jako jsou ploty, mříže, nerozbitné dveře a skla. Technická ochrana představuje technické prostředky, jako jsou elektrické zabezpečující systémy reagující na teplo, zvuk, pohyb. Tím jsou například laserové paprsky, kamerové systémy. Tyto prostředky však umí pachatele jen zpomalit v lep-

ším případě odradit v páchání činnosti. Nutná je i plně funkční fyzická ochrana. Například kontrola u vstupů do objektu, ostraha v podobě security.

Pan Janíček dělí ochranu zájmového objektu na čtyři základní zóny:

1. Obvodová ochrana – je vymezena obvodem objektu, který většinou tvoří jeho katastrální hranice (zahrada, plot, elektrické ohradníky). Prostředky plní funkci zabraňující ve vstupu a informují o narušení prostoru.
2. Plášťová ochrana – je vymezena pláštěm objektu (stavební objekt). Opět mají tyto prostředky za úkol zaměřit neoprávněný vstup osoby do objektu a signalizují narušení pláště objektu.
3. Prostorová ochrana – představuje ochranu místnosti, konkrétního prostoru nebo části objektu. Plní především signalizační a monitorovací funkci. Poskytují informace o způsobu narušení zájmového objektu a pohybu pachatele uvnitř.
4. Předmětová ochrana – zabraňuje napadení nebo neoprávněnou manipulaci s chráněným předmětem. Patří sem například trezory, tenzometrická a kapacitní čidla a podobně. [3]

Výhodou právě těchto preventivních opatření je to, že jsou dostupné a spolehlivé. Nevýhodou mohou být finance, pokud kombinujeme všechny formy ochrany dohromady. V takovém případě je nutné zvážit, zda je bezpečnostní riziko natolik vysoké či nikoli.

4 SLOŽKY INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU A NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM

Následující část pojednává o úkolech a činnostech, které jsou prováděny složkami IZS v rámci oznámení o uložení NVS. V širším pojetí je v kapitole rozebrána PČR jako základní složka IZS.

4.1 Integrovaný záchranný systém

Každý den jsme obklopeni mimořádnými událostmi (dále jen „MU“). Každá z nich vyžaduje rychlá řešení a zmírnění či eliminaci následků, které vzniknou na základě takové události. Česká republika v rámci legislativy přijala několik norem, které se této problematice týkají. Mezi ně řadíme také Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS a o změně některých zákonů. Díky tomuto zákonu byl zřízen IZS České republiky.

IZS je koordinovaný postup jeho složek při přípravě na MU a při provádění ZaLP. Je aktivní v době, kdy je třeba provádět záchranné a likvidační práce dvěma nebo více složkami IZS. [23]

Tento systém však nemůžeme chápat jako určitý úřad či instituci. Jedná se o systém postupů a práce, modelů činností při hrozbě MU nebo jejího vzniku, která si vyžaduje činnosti složek IZS.

Mezi základní složky IZS řadíme HZS ČR a jednotky požární ochrany, Zdravotnickou záchrannou službu a PČR. Složky IZS jsou nonstop v pohotovosti po celém území naší republiky. Příslušníci jsou profesionálové. Jejich akce se aktivuje na tísňových linkách 150, 155, 158 nebo na jednotné lince 112.

Existují taktéž ostatní složky IZS, kde můžeme zařadit Armádu České republiky, ostatní ozbrojené sbory jako je například obecní policie, vězeňská služba, celní správa a další. Ostatní složky se aktivují při nutnosti provedení záchranných a likvidačních prací. Složky IZS jsou vždy pod velením velitele zásahu, který má k dispozici krizový štáb se zástupci všech složek. [5]

4.2 Policie České republiky a nástražný výbušný systém

PČR je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. PČR slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. [24]

Jak již bylo zmíněno, každý den se setkáváme osobně nebo prostřednictvím sdělovacích prostředků s MU různého charakteru, které nás obklopují. Každá společnost v rámci zachování pudu sebezáchovy hledá možná řešení, která předchází těmto MU, popřípadě řešení, která eliminují následky vzniklé takovou událostí. K tomu napomáhá také policie. PČR, ale také další základní i ostatní složky IZS, v rámci ZaLP postupují pod velením velitele zásahu a plní úkoly, které jsou specifické pro každou složku a tyto úkoly vyplývají z jejich každodenní činnosti.

PČR je členem základních složek IZS a má v něm nezastupitelné místo. Významná je tím, že je to jediná ozbrojená složka. Při plnění specifických úkolů se řídí platnými právními normami.

V souvislosti s MU, kterou je hrozba užití NVS, je policie nepostradatelnou složkou. MU tohoto charakteru vyžaduje, stejně jako většina takových událostí, činnost všech základních složek IZS.

Zjednodušeně se dá struktura PČR vyznačit takto:

1. Policejní prezidium PČR,
2. útvary s celorepublikovou působností,
3. útvary PČR s územně vymezenou působností.

Toto organizační dělení PČR je dáno plněním jednotlivých úkolů, které plní složky a útvary PČR. Toto spektrum specifických úkolů je velmi široké a bylo by velmi náročné až nemožné toto plnění zabezpečit činností jediného univerzálního útvaru.

Co se Policejního prezidia týče, je to řídicí, metodický a kontrolní orgán, který drží určitý dohled v rámci celé policie. [12]

Útvary s celorepublikovou působností plní specifické úkoly na území České republiky, ale také úkoly, které překračují státní hranice a zasahují do sousedních států v rámci Evropské unie i dalších zemí. Mezi celorepublikové útvary můžeme zařadit například: Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality, Národní protidrogová centrála, Úřad služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar rychlého nasazení, Pyrotechnická služba PČR a další. [15]

Útvary s územně vymezenou působností působí v rámci krajských ředitelství PČR a jsou jimi například: služba pořádkové policie, služba dopravní policie, služba cizinecké policie, služba kriminální policie a vyšetřování a další servisní služby. [16]

Pyrotechnická činnost se začala v naší zemi rozvíjet v roce 1939, kdy vznikla pyrotechnická skupina při policejním ředitelství v Praze. Následovalo mnoho rozšiřování a změn týkajících se této skupiny. Pyrotechnická služba PČR, jak ji známe dnes, vznikla v roce 2009 a od této doby se úspěšně potýká se zajišťováním bezpečnosti naší země.

V současné době, kdy jsou policisté hlídkové služby stále častěji přivoláváni náhodnými oznamovateli k podezřelým předmětům, se tato situace rozhodně nevyplácí podceňovat nebo zjednodušovat, protože všichni víme, jak fatální následky může tento předmět a případná MU přinést. A je přece lepší v případě byť malého podezření raději zavolat pyrotechniky než přijít o život. [9]

Na základě problematiky týkající se NVS se PČR společně s dalšími složkami IZS pravidelně účastní ať už taktických či prověřovacích cvičení. V minulosti proběhla velká spousta cvičení s touto tematikou. Ve Zlínském kraji to bylo například cvičení v roce 2012, kdy byl simulován nález podezřelého předmětu v budově číslo 21. [10]

Z aktuálního přehledu plánu taktických cvičení Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „HZS ČR“) je známo, že se v brzké době (podzim 2018) odehraje například taktické cvičení IZS, kdy bude na Uherskobrodské poliklinice hlášeno nalezení NVS. [8]

4.2.1 Pyrotechnický odbor Policie České republiky

Důležité je si vymezit problematiku pyrotechnického odboru, který je bezesporu jednou z hlavních složek zabývající se problematikou NVS. Pyrotechnický útvar PČR je speciální útvar s celorepublikovou působností, který je ale rozdělen do několika oddělení. Neřeší jen otázky NVS, ale dalšími odděleními jsou oddělení Munice a skupina Logistiky.

Oddělení zabývající se problematikou munice řeší například nevybuchlou munici z dob válek, kdy musí dojít k zajištění nálezů munice a následnému zničení. Logistická skupina se zabývá provozem odboru po ekonomické stránce. V kompetenci má starosti o rozpočet, nakupování materiálu a celkové hospodaření odboru.

Pyrotechnická skupina se zaměřením na NVS slouží k jeho zneškodňování a prověřování podezřelých předmětů. Je samozřejmě součinná i s ostatními složkami PČR a IZS jako celku. Toto oddělení se skládá ze dvou skupin. První Pyrotechnickou výjezdovou skupinou (dále jen „PVS“) je skupina PVS Praha. Tato skupina má pod záštitou výjezdy na území Čech. Druhou skupinou je PVS Olomouc, ta vznikla v roce 2000. Provádí výjezdy na území Moravy a Slezska. K dispozici má jedno výjezdové vozidlo. [13]

Obr. 1 – Znak Pyrotechnické služby ČR. [13]

Součinnost Pyrotechnické služby České republiky a ostatních složek

PVS jsou pochopitelně také součinné s ostatními složkami IZS. Dojde-li k vyžádání pomoci pyrotechniků nebo jejich technických prostředků, jsou připraveni poskytnout odborný servis při zásahu u jakéhokoliv typu MU.

Názorným příkladem může být situace z 2. května roku 2011, kdy došlo na dálnici D5 u vrchu Valík k nehodě kamionu s acetylenovými lahvemi. Nehodě předcházela situace, při které došlo k prasknutí levého předního kola, následoval tvrdý náraz do svodidel, která kamion prorazil, a došlo ke střetu s kamionem jedoucím v protisměru. Kamion vzplanul a po sériích několika výbuchů následovala exploze. Řidič kamionu se stihl zachránit – vyskočil z kabiny a utekl. Následoval zásah příslušníků HZS ČR, který potkaly nečekané komplikace. Ještě nevybuchlé láhve s acetylenem byly ochlazovány vodou. Kvůli tlaku vody v proudnici se ale jedna z nich otočila a náhle se vyskytla nutnost proudnici nasměrovat zpátky na rozpálené láhve. Vzhledem ke spolupráci Integrovaného záchranného systému byla po domluvě zvolena nejvhodnější a nejméně nebezpečná metoda. Tou byla pomoc, kterou nabídla PČR, konkrétně Pyrotechnické služby, kdy tuto nebezpečnou práci, otočení proudnice, vykonal pyrotechnický robot z PVS Praha. Použití robota bylo ale v tomto případě v režii HZS ČR. [7]

Obr. 2 – Pyrotechnický robot při zásahu na dálnici D5. [30]

Technické prostředky pyrotechnických výjezdových skupin

Policejní pyrotechnik se taktéž autorce zmínil o technických prostředcích PVS. Co se týká těchto prostředků obecně, byl nastolen velmi vysoký standart týkající se vybavení obou PVS technickými prostředky, které se mohou plně srovnávat s prostředky zahraničních pyrotechnických pracovišť. Technických prostředků je velká spousta, zde pro představu uvádím ty, které jsou při zásazích nejvíce užívané. Řadíme mezi ně například EOD 7B s teleskopickým manipulátorem a štítem, rentgen Vidisco, výbuchovou komoru Nabco, rozstřelovač Neutrex, protistřepinovou příkrývku, obleky SRS 5 nebo EOD 8, pyrotechnické roboty Robota RMI 9 WT, Emila a Teodora.

Fotografie technických prostředků pyrotechnických výjezdových skupin

Pro ucelenější přehled o tomto vybavení byla kapitola doplněna fotografiemi získanými od policejního pyrotechnika. Na fotografii níže lze zhlédnout výjezdová vozidla. Jimi jsou vozidlo Iveco, kterým disponuje PVS Praha a vozidlo VW LT-46, které je pod záštitou PVS Olomouc. V popředí vozidel se nacházejí pyrotechničtí roboti.

Obr. 3 – Výjezdová vozidla PVS. [30]

Na následujícím obrázku lze spatřit nejstaršího robota, kterého naše PVS využívají. Zakoupen byl v roce 1994, začal se však využívat o rok později. V praxi se s ním můžeme setkat i dnes. Při zásazích se nejčastěji používá dálkové ovládání a kamery, kterými je robot vybaven. Obsahuje také pásy, takže disponuje možností dobrého pohybu v terénu.

Obr. 4 – Robot RMI 9 WT. [30]

Následujícím technickým prostředkem je robot Emil. Jeho předností je především malá váha, která činí 25 kilogramů, a rozměry. Díky tomu je nejvhodnější k prohledávání stísněných prostor, kterými mohou být například letadlo nebo automobil.

Obr. 5 – Robot Emil. [30]

Třetí technický prostředek je robot Teodor. Jeho název je odvozen z anglického „Telerob Explosive Ordnance Disposal and Observation Robot“. V našich podmínkách je nejvyužívanějším robotem. Disponuje jím nejen PČR, ale i Armáda České republiky. Je definován jako těžký pyrotechnický robot. Součástí Teodora jsou i vrtáky nebo různé pily, které umožňují vytvořit přístupovou cestu do uzavřeného prostoru nebo mohou pomoci například s odtažením vozidla a podobně.

Obr. 6 – Robot Teodor. [30]

5 CÍL PRÁCE, VĚDECKÉ METODY, OMEZENÍ

Cílem bakalářské práce je zjistit současný stav týkající se fungování složek IZS při plnění úkolů ochrany obyvatelstva po oznámení uložení NVS a zkoumat dodržování typových činností a daných postupů při zásahu, zjištěnou situaci náležitě zhodnotit a navrhnout opatření, která budou sloužit pro zlepšení ochrany obyvatelstva a pro minimalizaci případného nebezpečí.

Vědecké metody

V této práci byly využity následující metody: modelování, komparace, indukce, dedukce.

Omezení

Práce se primárně zaměřuje na úkoly a činnosti PČR při řešení situace, kdy dojde k oznámení uložení NVS. Neřeší do hloubky terorismus jako celek, ale slouží spíše jako poukázání na to, že daná problematika by se neměla podceňovat, že je v současném světě velmi aktuální, dochází k jejímu růstu, a existují i případy, které se staly v naší zemi.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 OCHRANA OBYVATELSTVA PŘI ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI - OZNÁMENÍ ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU

Vzhledem k tématu, které se týká ochrany obyvatelstva obecně, je nutné si definovat povinnosti nejen PČR, ale také úkoly a opatření prováděné ostatními zainteresovanými složkami nebo osobami, které se na takovém typu zásahu podílejí.

Složky Integrovaného záchranného systému

IZS se použije v přípravě na vznik MU a při potřebě provádět ZaLP. Působením základních a ostatních složek v IZS není dotčeno jejich postavení a úkoly stanovené zvláštními právními předpisy (například Zákon č.133/1985 Sb. o požární ochraně, Zákon č. 273/2008 Sb. o PČR, Zákon č. 374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě). Složky IZS jsou při zásahu povinny se řídit příkazy velitele zásahu, popřípadě pokyny starosty ORP, hejtmána kraje nebo ministerstva vnitra (dále jen „MV“), pokud provádějí koordinaci ZaLP. Složka IZS zařazená v příslušném poplachovém plánu IZS kraje je povinna při poskytnutí pomoci jinému kraji o tom informovat místně příslušné operační a informační středisko IZS. Při provádění ZaLP za nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se složky IZS řídí pokyny MV. Za stavu nebezpečí se složky IZS na území příslušného kraje řídí pokyny hejtmána kraje. Personál a prostředky základních a ostatních složek IZS jsou za válečného stavu označeny mezinárodně platnými rozpoznávacími znaky pro zdravotnickou službu, duchovní personál a civilní ochranu. [22]

Činnost příslušníků Integrovaného záchranného systému na místě zásahu

Činnosti na místě zásahu proti uloženému NVS při udání času výbuchu v rámci provedené hrozby pachatelem se neprovádí zpravidla dvacet minut před a dvacet minut po ohlášené hrozbě výbuchem, taktéž v době, kdy policejní pyrotechnik provádí zneškodnění NVS a také jestliže nastanou další okolnosti, které ohrožují životy a zdraví všech příslušníků zúčastněných jednotek.

Činnosti na místě zásahu proti uloženému NVS se provádí v úzké součinnosti příslušníků PČR s ostatními složkami IZS a na žádost velitele zásahu zřízeného centrálního velitelského stanoviště IZS, a to zejména při poskytování vzájemné technické podpory složkám IZS, při provádění dalšího průzkumu v ohrožené zóně, při provádění záchrany a transportu osob

z nebezpečné zóny při nedostatku policejních sil a velkém rozsahu hrozící mimořádné události, při provádění vyrozumění a evakuace osob při nedostatku policejních sil a velkém rozsahu hrozící MU, při provádění dekontaminace zasažených osob při použití takzvané „špinavé bomby“, při zajištění odvozu nebezpečných látek z nebezpečné zóny, při provádění průzkum mimo nebezpečnou zónu s cílem nalézt další možné zdroje rizik, například možné uložení sekundárních NVS, při podílu na zabezpečení inženýrských sítí, na opatřeních pro omezení šíření tlakové vlny, na opatřeních pro omezení rozletů zraňujících fragmentů, které obsahuje NVS a trosk padajících z budov – skla oken, výplně výloh a podobně, na opatřeních pro omezení šíření seizmické vlny, na provozu shromaždiště evakuovaných osob.

Evakuace osob

O tom, že došlo k nálezu NVS je obyvatelstvo informováno pomocí koncových prostředků varování a vyrozumění, mezi které můžeme zařadit například sirény nebo městský informační systém. Dále je možno získat informace z médií nebo přímo od zasahujících příslušníků bezpečnostních sborů.

Evakuace je jedním z úkolů ochrany obyvatelstva. Nařizována je velitelem zásahu a následně je realizována za pomoci všech složek IZS. Pyrotechnik na základě identifikační prohlídky nebezpečného sektoru nařídí rozsah ohroženého území dle charakteru nalezeného předmětu. Velikost evakuovaného území je tedy individuální a odvíjí se od velikosti a zraňujícího účinku podezřelého předmětu. Pokud si to například povětrnostní podmínky vyžádají, je možné okruh evakuace dodatečně zvětšit.

Pro evakuované osoby je utvořen prostor, ve kterém setrvávají po celý čas nařízené evakuace. Často se využívá hromadných svozů na tato místa například pomocí autobusů. Tyto prostory tvoří dočasné zázemí pro osoby žijící v postiženém území. O zajištění veřejného pořádku na těchto místech se stará PČR. V souvislosti s evakuací dochází také v určitých případech k uzavěrci dopravní komunikace. Doba trvání uzavěry je odvozena od charakteru nalezeného předmětu.

Po dobu nařízené evakuace odpovídá dle platných právních předpisů za majetek evakuovaných osob PČR. Vždy by mělo být nasazeno tolik policistů, aby zvládali celý uzavřený prostor hlídat a střežit. To ale nemění nic na tom, že po dobu evakuace by každý měl svůj majetek náležitě zabezpečit.

Důležitá je určitě zmínka o evakuačním zavazadlu. Je jím batoh, kufr nebo taška s věcmi, které jsou nezbytné pro přechodné opuštění domova, které lze v okamžiku evakuace odhadnout na více než jeden den. V případě nálezů výbušniny se sice dá předpokládat, že evakuace bude trvat sice jen několik hodin, takže evakuační zavazadlo v těchto případech často není takovou nutností jako při jiném druhu MU. Nicméně štěstí přeje připraveným a rozhodně není na škodu mít takové zavazadlo vždy připravené. Mělo by obsahovat nejdůležitější věci od základních trvanlivých potravin, vody na pití, hygienických potřeb, důležitých dokumentů, oblečení dle ročního období, svítilnu, nožik, nádobí až po případné hry pro děti. Toto zavazadlo velmi ulehčí a urychlí proces celé evakuace.

Koordinace složek Integrovaného záchranného systému při společném zásahu

Koordinací složek IZS při společném zásahu se rozumí koordinace ZaLP včetně řízení jejich součinnosti. Koordinace složek při společném zásahu je prováděna na taktické úrovni velitelem zásahu v místě nasazení složek a v prostoru předpokládaných účinků MU, na operační úrovni OPIS IZS nebo na strategické úrovni starostou obce s rozšířenou působností, hejtmanem kraje, nebo MV a ostatními správními úřady v případech stanovených zákonem o IZS. [21]

Stálé orgány pro koordinaci složek Integrovaného záchranného systému

Stálými orgány pro koordinaci složek IZS jsou operační a informační střediska IZS, kterými jsou operační střediska HZS kraje a operační a informační středisko (dále „OPIS“) Generálního ředitelství HZS ČR.

Na operační úrovni je třeba vyloučit možnou přítomnost další jednotky IZS v oblasti působení výbuchových účinků u události jiného typu. Operačnímu středisku je třeba předat informace o tom, kde k MU došlo, zda jsou na místě zásahu jednotky IZS, jaký je rozsah MU a jak veliký prostor je ohrožen, kudy vede k zásahu bezpečná příjezdová cesta, kde je nástupní a týlový prostor zásahu. [18]

Povinnosti operačního a informačního střediska Integrovaného záchranného systému

Přijímat a vyhodnocovat informace o MU, zprostředkovávat organizaci plnění úkolů ukládaných velitelem zásahu, plnit úkoly uložené orgány oprávněnými koordinovat ZaLP, zabezpečovat v případě potřeby vyrozumění základních i ostatních složek IZS a vyrozumění státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků podle dokumentace IZS.

Oprávnění operačního a informačního střediska Integrovaného záchranného systému

Povolávat a nasazovat síly a prostředky HZS ČR a jednotek požární ochrany, dalších složek IZS podle poplachového plánu IZS nebo podle požadavků velitele zásahu; při tom dbají, aby uvedené požadavky nebyly v rozporu s rozhodnutím příslušného funkcionáře HZS ČR, hejtmána kraje, nebo MV při jejich koordinaci ZaLP. Dále vyžadovat a organizovat pomoc, osobní a věcnou pomoc podle požadavků velitele zásahu, provést při nebezpečí z prodlení varování obyvatelstva na ohroženém území, pokud zvláštní právní předpis (například atomový zákon nebo zákon o prevenci závažných havárií) nestanoví jinak. [22]

Úkoly orgánů veřejné správy

Ministerstvům a jiným ústředním správním úřadům, orgánům kraje, orgánům obce s rozšířenou působností a orgánům obcí vyplývají ze zákona o IZS úkoly k zajištění přípravy na MU, a dále k provádění ZaLP a k ochraně obyvatelstva. [22]

Při ochraně obyvatelstva v oboru své působnosti vedou ministerstva analýzu možných zdrojů rizik, provádění analýzu ohrožení a v rámci prevence podle zvláštních právních předpisů (například zákon o požární ochraně) sjednávají nápravu skutečností a stavů, které by mohly způsobit vznik MU. Dále rozhodují o činnostech k provádění ZaLP a ke zmírnění jejich následků, pokud to zvláštní právní předpis (například atomový zákon) nestanoví jinak a organizují okamžité opravy nezbytných veřejných zařízení pro ochranu obyvatelstva.

Ministerstvo vnitra

Je ústředním orgánem státní správy mimo jiné pro civilní nouzové plánování a ochranu obyvatelstva. [27]

MV sjednocuje postupy ministerstev, krajských úřadů, obecních úřadů, právnických a fyzických osob, usměrňuje IZS, provádí kontrolu a koordinaci poplachových plánů IZS krajů a zpracovává Ústřední poplachový plán IZS (schvaluje ministr vnitra), řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí a služeb IZS, zpracovává koncepci ochrany obyvatelstva, zajišťuje a provozuje jednotný systém varování a vyrozumění, stanoví způsob informování o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních, způsobu a době jejich provedení, organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a pro přípravu složek IZS zaměřené na jejich vzájemnou součinnost (k tomu zřizuje vzdělávací zařízení), uplatňuje stanovisko k politice územního rozvoje z hlediska ochrany obyvatelstva a civilního nouzového plánování při přípravě na MU, stanoví stavebně technické požadavky na stavby určené k ochraně obyvatelstva při MU, k zabezpečení záchranných prací, ke skladování materiálu civilní ochrany a k ochraně a ukrytí obsluh důležitých provozů, usměrňuje postup při zřizování zařízení civilní ochrany.

Úkoly orgánů kraje

Orgány kraje zajišťují přípravu MU, provádění ZaLP a ochranu obyvatelstva. Úkoly krajského úřadu plní HZS kraje. Krajský úřad vykonává činnosti tak, aby byly přiměřené a svým obsahem a rozsahem odpovídaly účelu a podmínkám konkrétní MU.

Hejtman kraje

Hejtman organizuje IZS na úrovni kraje, koordinuje a kontroluje přípravu na MU prováděnou orgány kraje, územními správními úřady s krajskou působností. Dále koordinuje ZaLP při řešení MU vzniklé na území kraje, pokud přesahuje území jednoho správního obvodu obce s rozšířenou působností a velitel zásahu vyhlásil nejvyšší stupeň poplachu nebo jej o to požádal anebo jej o koordinaci požádal starosta obce s rozšířenou působností. Hejtman také může pro koordinaci ZaLP použít krizový štáb kraje zřízený podle krizového zákona, je povinen při koordinaci ZaLP předávat MV zprávy o jejich průběhu prostřednictvím OPIS IZS, schvaluje havarijní plán kraje, vnější havarijní plán a poplachový plán IZS kraje. [22]

Úkoly orgánů obce

Orgány obce zajišťují připravenost obce na MU a podílejí se na provádění ZaLP a na ochraně obyvatelstva. [22]

Obecní úřad

Organizuje přípravu obce na MU, podílí se na provádění ZaLP s IZS, zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím (pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak), hospodaří s materiálem civilní ochrany, poskytuje HZS kraje podklady a informace potřebné ke zpracování havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu kraje, podílí se na zajištění nouzového přežití obyvatelstva, vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany nebo staveb dotčených požadavky civilní ochrany v obci. Obecní úřad je i dotčeným orgánem z hlediska ochrany obyvatelstva při rozhodování o umístování a povolování staveb, změnách staveb a změnách v užívání staveb, odstraňování staveb a při rozhodování o povolení a odstraňování terénních úprav a zařízení.

Obec dle zákona o požární ochraně v samostatné působnosti na úseku požární ochrany zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce, která provádí hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných MU a plní další úkoly podle zákona o IZS ve svém územním obvodu. Členům jednotky sboru dobrovolných hasičů obce za hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných MU v mimopracovní době poskytuje obec odměnu - organizuje preventivně výchovnou činnost. [26]

Starosta obce

Zajišťuje varování osob nacházejících se na území obce před hrozícím nebezpečím, organizuje v dohodě s velitelem zásahu nebo se starostou obce s rozšířenou působností evakuaci osob z ohroženého území obce, organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití obyvatel obce, je oprávněn vyzvat právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.

Úkoly Hasičského záchranného sboru kraje

HZS kraje v oblasti ochrany obyvatelstva za krajský úřad organizuje součinnost mezi obecními úřady obcí s rozšířenou působností a dalšími správními úřady a obcemi v kraji, zejména při zpracování poplachového plánu IZS, zajišťuje havarijní připravenost a ověřuje ji cvičeními, usměrňuje IZS na úrovni kraje, sjednocuje postupy obecních úřadů ORP a územních správních úřadů s krajskou působností v oblasti ochrany obyvatelstva, zpracovává havarijní plán kraje, poplachový plán IZS kraje, spolupracuje při zpracování a aktualizaci povodňového plánu kraje, zpracovává vnější havarijní plán kraje ve spolupráci s dotčenými obecními úřady ORP, uzavírá dohody s příslušným územním celkem sousedního státu (pokud není stanoveno jinak). [22]

Dále HZS řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí IZS, organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek IZS zaměřené na jejich vzájemnou součinnost (k tomu účelu zřizuje vzdělávací zařízení), zabezpečuje varování a vyrozumění, koordinuje ZaLP a plní úkoly stanovené MV. Dále organizuje zajišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření, organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva, organizuje a koordinuje humanitární pomoc, organizuje hospodaření s materiálem civilní ochrany, vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany a staveb dotčených požadavky civilní ochrany v kraji, uplatňuje stanovisko k zásadám územního rozvoje z hlediska ochrany obyvatelstva a civilního nouzového plánování při přípravě na MU (HZS kraje je dotčeným orgánem v územním a stavebním řízení z pohledu ochrany obyvatelstva).

Důležitou roli při konání činností pro zajištění ochrany obyvatelstva hraje velitel zásahu. Tím je zpravidla příslušník PČR - dosahový důstojník. Při zásahu na uložený nebo náhodně objevený NVS se zúčastněné jednotky IZS soustředí na analýzu zásahové situace a plánování zásahu pro případ výbuchu. Ve výše uvedeném smyslu poskytují veliteli zásahu odbornou podporu. Jednotky IZS zůstávají v bezpečné vzdálenosti a vyvarují se provádění samostatných činností v zóně působení možných účinků výbuchu, pokud to není výslovný požadavek velitele zásahu a pokud nejsou ohroženy lidské životy. Kromě příslušníků PČR se v žádném případě nepodílejí na vyhledávání NVS. Pokud se prokáže přítomnost NVS v souvislosti se zásahem při mimořádné události jiného typu, například při požáru, jednotky volí obrannou taktiku (například požární obranu) z bezpečné vzdálenosti s cílem, zame-

zit šíření této MU. Činnosti v zóně možného působení výbuchových účinků provádějí pouze v případě, kdy jsou ohroženy lidské životy se svolením velitele zásahu. K zásahu při nálezů NVS jednotky najíždí podle pokynů policie. PČR určuje, kde a v jaké vzdálenosti se síly a prostředky jednotek soustředí. Určují to na základě doporučení policejního pyrotechnika, který tyto poznatky sděluje veliteli zásahu. Pokud velitel zásahu není přesvědčen, že je zajištěna bezpečnost použitých sil a prostředků, rozhodne o jejich přesunu na jiné místo. Bezpečná vzdálenost se stanovuje na základě předpokládaného místa uložení NVS, vlastností prostředí, charakteru, geometrie prostoru a velikosti nálože. Doporučení na bezpečnou vzdálenost poskytuje policejní pyrotechnik. Není-li na místě zásahu ještě přítomna policie, najíždí první vozidlo jednotek IZS na předpokládanou hranici bezpečné zóny. Ostatní vozidla mají být odstavena s patřičným odstupem tak, aby byla v budoucnu zajištěna průchodnost příjezdových cest. Místo soustředění sil a prostředků se organizuje tak, že vozidla jsou otočena směrem od místa možného výbuchu, okna ve vozidlech jsou otevřená a plně vystrojeni hasiči zůstávají ve vozidlech. Je třeba soustřeďovat síly a prostředky mimo úzké prostory, mimo zóny možného dopadu trosek, například střepů oken, výkladních skříní, střešních tašek v dostatečném odstupu od hran objektů a možných odrazných ploch tlakové vlny. Místo soustředění sil a prostředků má být také v dostatečné vzdálenosti od objektů, které by mohly sloužit k uložení dalšího, sekundárního NVS, jako jsou poštovní schránky, nádoby na odpadky, podezřelá vozidla odstavená například v zákazu zastavení a stání, kontaktně s ohroženou budovou a podobně. Při výbuchu ve vnitřních prostorách budov a objektů se předpokládá působení rázové a tlakové vlny uvnitř celého vnitřního prostoru a bezpečná vzdálenost vnějšího prostoru se pak posuzuje kvalifikovaným odhadem v závislosti na velikosti okenních a dveřních otvorů, od výbuchem vzniklých výfukových ploch a doletu trosek a fragmentů. [18]

7 ÚKOLY POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY PO OZNÁMENÍ ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU

Tato kapitola představuje časovou posloupnost jednotlivých činností PČR při zásahu. Níže budou postupně rozebrány jednotlivé činnosti a policejní úkony, které je nezbytné v takové situaci provést.

7.1 Časová posloupnost jednotlivých činností Policie České republiky při zásahu

Následující část je věnována rozboru jednotlivých činností policie při zásahu, který se vztahuje k NVS. Jsou zde detailně popsáni hlavní aktéři a jejich činnosti při MU „Oznámení o uložení NVS“. K rozboru byla určena situace, kdy je oznamovatelem osoba, která našla podezřelý předmět na veřejném prostranství a ihned situaci oznámila přes tísňové volání operačnímu důstojníkovi policie. Většina úkonů na místě zásahu probíhá současně, tedy ve stejném čase. Pro lepší přehled jsou níže uvedeny jednotlivé činnosti chronologicky.

Oznamovatel

V simulovaném případě oznamovatel zavolal na tísňovou linku PČR a ohlásil nález podezřelého předmětu. V praxi se můžeme setkat s kvantem situací a případů. Může se například vyskytnout situace, kdy může být oznamovatelem samotný pachatel nebo oznámení může provést osoba, která si situaci vymyslela.

Policie České republiky

Tato část popisuje obecné činnosti PČR při zásahu. Základním kamenem pro celý zásah je příjem informací a průzkum na místě nálezu. Jsou zde taktéž definovány úkoly velitele zásahu a policejního pyrotechnika.

Příjem informací

Policie přijala informace od oznamovatele. V typových činnostech o oznámení uložení NVS je obsažen formulář, do kterého operační důstojník vyplňuje údaje, které získá od volajícího. Operační důstojník PČR zjišťuje, kde k nálezu došlo, jakým způsobem byl předmět nalezen, jaká je iniciace předmětu, zda s předmětem bylo manipulováno, jaká je jeho vnější podoba. Dále je nutno zjistit jméno a kontakt na oznamovatele pro pozdější

zjišťování důležitých informací o nálezu. Do formuláře vypisuje například také charakteristiku hlasu volajícího, jeho mluvu, přízvuk, zvuky v pozadí, znalosti a píše si také další poznatky ve vztahu k volajícímu.

Vyslání hlídky

Operační středisko vysílá na místo oznámení hlídku obvodního oddělení.

Příjezd hlídky a průzkum

Po příjezdu hlídka ověří informace, které poskytl oznamovatel. Postupuje na základě pokynů operačního důstojníka a přehledu typových činností, ve kterém je uveden postup policie na místě činu při různých MU.

Místo zásahu je nutno označit policejní páskou se zákazem vstupu, zdokumentovat, provést evakuaci a dále se musí uzavřít komunikace a zregulovat doprava v okolí vnější zóny k zajištění volného příjezdu pro zasahující vozidla, uzavřít doprava na trase určené pro odvoz zdroje výbuchu, odklonit se také musí doprava ve prospěch vozidel mezi místem zásahu a evakuačním místem. Je nutno taktéž plnit úkoly v oblasti dopravního zpravodajství. Tyto činnosti obvykle provádějí pěší nebo motorizované hlídky policistů, které nejsou přímo na místě zásahu. Úkoly plní prostřednictvím operačního důstojníka.

Policie na místě zásahu slouží také jako bezpečnostní a technická podpora ostatním zasahujícím složkám, informuje ohrožené osoby o možných rizicích plynoucích ze zásahu, zajišťuje evidenci osob, které odmítly evakuaci nebo nemohly být z určitých důvodů evakuované, dále udržuje veřejný pořádek na shromaždištích evakuovaných občanů.

Velitel zásahu

Velitelem zásahu bývá zpravidla dosahový důstojník pořádkové policie. Jeho úkolem je primárně zajistit bezpečnost občanů. Dále koordinovat činnost složek integrovaného záchranného systému na místě zásahu, kontrolovat provádění záchranných a likvidačních prací, rozdávat úkoly. Vymezuje hranice nebezpečných zón, nařizuje evakuaci. Postupuje podle typových činností.

Vyslání pyrotechnika

Operační důstojník vysílá po prvotním ohledání místa zásahu příslušnou policejní hlídkou na místo pyrotechnika. Důležité je jej seznámit s místem nálezu podezřelého předmětu

a předat mu veškeré dostupné informace, které byly zjištěny jak o místu, tak i předmětu. Je nutné předat kontakt na hlídku, která je na místě, kvůli dalšímu doporučenému postupu.

Příprava pro výjezd

Pyrotechnik dle svého uvážení provede výběr takového pyrotechnického vozidla, které je nutné, vzhledem ke svému speciálnímu vybavení, k bezproblémovému a úspěšnému zvládnutí zásahu, jelikož každý nález je specifický. Následuje vyplnit knihu provozu, přichystat si a zkontrolovat veškeré vybavení pro zásah, odeslat statusové kódy na operační středisko, nastavit cíl v GPS navigaci a vyjet.

Výjezd na místo

Po správně vyplněných náležitostech smí pyrotechnik vyjet na místo. Důležité je použití speciálního výstražného a zvukového zařízení. Především je nutné dbát maximální opatrnosti. Ne každé krajské ředitelství policie disponuje s pyrotechnickou výjezdovou skupinou, a dojezd pyrotechnika na místo může být vzdálen i 200 km, což zvyšuje bezesporu nároky na jeho psychickou i fyzickou odolnost.

Příjezd na místo

Pyrotechnik se po příjezdu spojí s velitelem zásahu a oznamovatelem události. Převezme aktuální dostupné informace o nálezu. Doporučí veliteli zásadní postupy týkající se například uzavření místa nebo dodržování bezpečné vzdálenosti.

Označení místa

Místo nálezu je rozdělené na 2 perimetry. Prvním perimetrem je zóna s charakteristickým nebezpečím, do které smí vstoupit pouze pyrotechnik, a druhým sektorem se rozumí prostor pro vnější uzavěru místa, ve kterém se nacházejí ostatní osoby, přičemž činnosti v tomto sektoru koordinuje velitel zásahu. Označený perimetr je nutné střežit. Vyznačení perimetru se provede pomocí policejní pásky se zákazem vstupu v bezpečné vzdálenosti tak, aby nedošlo k ohrožení života, zdraví a majetku. Takto uzavřený prostor střeží policejní hlídka místně příslušného obvodního oddělení policie, v případě akce velkého rozsahu mohou pomoci další základní složky integrovaného záchranného systému nebo například hlídka městské policie.

Prvotní ohledání

Začíná bezpečnostní pyrotechnická prohlídka. Pyrotechnik vstupuje na místo nálezu sám. Po ohledání celou situaci náležitě zhodnotí a své rozhodnutí sdělí veliteli zásahu. Pyrotechnik je na místě od toho, aby poskytl odborný servis. Spolupráce velitele zásahu s pyrotechnikem je velmi nutná, zejména při řešení rozsahu uzávěry, evakuace osob z uvedených míst, přivolání dalších složek integrovaného záchranného systému a specialistů. Pyrotechnik začne práci vykonávat až po velitelově oznámení, že byly splněny požadavky, na kterých se domluvili. Dojde-li k neshodám mezi pyrotechnikem a velitelem zásahu, pyrotechnik může další postup odmítnout a o vzniklých neshodách informuje operačního důstojníka. Zatím se taková situace nikdy nestala.

Identifikace předmětu

Identifikační část je nejdůležitější. Jen správná identifikace NVS může vést k úspěšnému zvládnutí akce a výjezdu. Nesprávně identifikovaný předmět může mít fatální následky. Identifikací se zjišťuje druh, stáří, iniciátor, náplň. Tyto otázky pomohou pyrotechnikovi rozhodnout, jaká opatření jsou dostatečná. Pokud pyrotechnik není s to vizuálně určit, o jaký předmět se jedná, následuje fyzická prohlídka. Opatrnost je zde velmi nutná!

Převoz předmětu

V případě, že je nález schopen převozu a splňuje daná kritéria, pyrotechnik zváží všechna rizika a za užití standartních výjezdových vozidel se zahájí přesun předmětu. V případě nutnosti se vyžadují doprovody HZS ČR. Zpravidla to bývá u přepravy leteckých pum či velkého množství munice. K přepravě se užívají kontejnery z lehké hliníkové slitiny, kterých dno je vyplněné buď molitanem, nebo pískem kvůli tlumení vibrací. Přepravu je nutno provádět bez zastávek a pyrotechnik má zákaz vozidlo během přepravy opouštět. V autě je nutno tedy zajistit speciální výbavu v čele s hasičským přístrojem, dostatkem paliva a zabezpečení převáženého předmětu. Přepravuje se buď do předem určených skladů, nebo do stálé trhačí jámy ke zničení.

Ničení předmětu na místě

Jestliže je předmět nevhodný k převozu – je poškozený, selhaný, nevybuchlý, nastražený nebo neznámý, rozhoduje pyrotechnik o zničení. To může pyrotechnik provést buď na místě nálezu, nebo se v okolí vyhledá nejvhodnější místo, na kterém nedojde k ohrožení chráněných zájmů, a tam se předmět zničí. Důležité je zvážit všechny faktory jako jsou stav

předmětu, místo nálezu, povětrnostní podmínky, fyzický a psychický stav pyrotechnika. Místo ničení vybere pyrotechnik dle jeho zkušeností a uvážení. Musí přitom být opatrný a dávat si pozor na terén, hustotu obydlí, elektrické vedení, viditelnost, vzdálenosti od místa ničení, možnost požáru, střepiny a dalších mnoho aspektů. Vzdálenost ohroženého místa zajišťují policisté, kteří rovněž provádějí kontrolu místa. Ničení započne vložení předmětu do jámy, na předmět se přiloží trhavina, například Semtex, která vlastním výbuchem strhne k výbuchu trhavinu obsaženou v ničeném předmětu. Nejosvědčenejší je dálkový odpal pomocí rádiových frekvencí. Mohou nastat dvě situace, kdy k výbuchu dojde nebo nedojde. Dojde-li k výbuchu, je nutné nechat předmět dohořet a odvětrat zplodiny. Nedojde-li k výbuchu, je nutné dodržet stanovené čekací doby, poté přiložit novou iniciační nálož a následně po odpalu se vždy přesvědčit, že je vše zničeno.

Vyrozumění

Po ukončení akce se vždy vyrozumí operační důstojník a odpovědný funkcionář (dosahový důstojník) o provedených opatřeních, případných škodách a tak dále.

Ukončení zásahu

O ukončení opatření rozhodne velitel zásahu, když se ukáže, že podezřelý předmět není NVS nebo se jedná o atrapu. Zásah je taktéž ukončen po dokončení evakuace i záchranných a likvidačních prací. Pyrotechnik i všechny složky IZS se po vyhlášení ukončení vrací zpět na základnu. [19]

7.2 Kazuistika – oznámení o uložení nástražného výbušného systému v obchodním domě ve Zlíně

Informace pro tuto kazuistiku byly získány od policejního pyrotechnika, některá data byla čerpána z článku, který uvedla média.

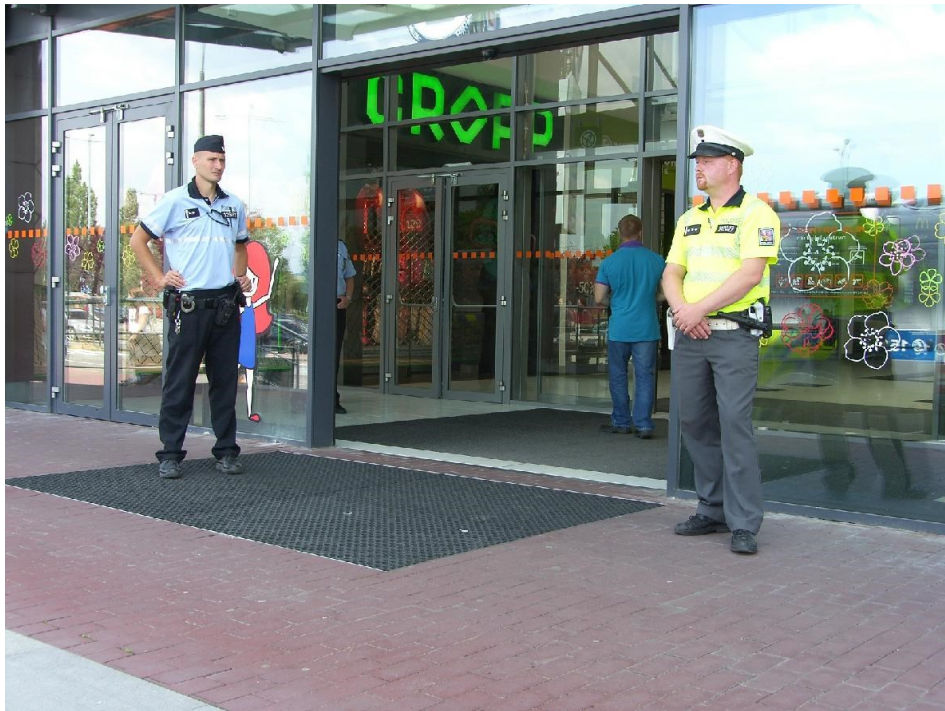
Dne 24. června 2017 bylo v dopoledních hodinách na linku 158 oznámeno uložení podezřelého předmětu v převlékací kabině obchodního domu ve Zlíně - Malenovicích. Cestou operačního důstojníka byla na místo vyslána hlídka z obvodního oddělení Zlín k prověření oznámení. Vzhledem k tomu, že přímo v převlékací kabině byl skutečně nalezen podezřelý neznámý předmět, byli na místo vysláni pyrotechnici z Olomouce. Současně s vysláním

pyrotechniků došlo k okamžité evakuaci všech osob přítomných na místě. Bylo evakuováno přes 300 lidí a došlo k vyznačení bezpečného perimetru. Na místo dorazily také jednotky HZS ČR a Zdravotnická záchranná služba Zlínského kraje. Pyrotechnik provedl prohlídku podezřelého předmětu a přímo na místě zjistil, že se jedná o podomácku vyrobenou fotopast, která nemůže ohrožovat bezpečnost. Ukončení práce pyrotechniků bylo ve 13:30 hodin a evakuovaní lidé se mohli vrátit zpět do prostor nákupního centra. Vzhledem k tomu, že dle sdělení pyrotechnika se jednalo o bezpečný předmět, nebyl nutný převoz tohoto předmětu pyrotechnikem. Případ si na místě tedy převzali policisté z obvodního oddělení ve Zlíně, kdy na základě odborného zkoumání fotopasti určili právní kvalifikaci. V průběhu dalšího prověřování zajistili důkazy jako vytěžování kamerových systémů, šetření u bezpečnostní agentury, výslechy svědků, kdy nezbytnou součástí je vždy výslech oznamovatele pakliže je znám. Na tomto případě je příkladné to, že přestože byl podezřelý předmět vyhodnocen pyrotechnikem jako bezpečný, nebyl ze strany oznamovatele ani policie podceněn a věc se důkladně vyšetřila, jakoby šlo o skutečný NVS. [17]

Fotografie ze zásahu v obchodním centru Zlín-Malenovice

Pro lepší představu a orientaci je tato kazuistika doplněna fotografiemi pořízenými na místě zásahu.

Na obrázku níže je zobrazena hlídka PČR, která uzavřené perimetry hlídá před vniknutím nevyžádaných osob.

Obr. 7 – Střežení uzavřeného prostoru příslušníky PČR. [29]

Následující fotografie znázorňuje pyrotechnika, který na tomto místě zasahoval. Na obrázku lze vidět základní vybavení, které potřebuje k identifikaci, manipulaci nebo k případné likvidaci podezřelého předmětu. Do tohoto vybavení spadají například ochranné obleky nebo jiné ochranné pomůcky.

Obr. 8 – Policejní pyrotechnik a jeho vybavení. [29]

Následující snímek zobrazuje to, že na místě zásahu je nutná přítomnost všech základních složek IZS. Bylo tomu tak i v případě tohoto zásahu.

Obr. 9 – Složky IZS podílející se na zásahu. [29]

Jako v každé obdobné MU, i v této situaci došlo k evakuaci osob z inkriminovaného objektu. Následující fotografie zobrazuje činnost, která probíhala na shromaždišti evakuovaných. PČR postupovala dle typových činností a pokynů velitele a starala se o dodržování veřejného pořádku mezi těmito osobami.

Obr. 10 – Shromažďování evakuovaných osob. [29]

7.3 Nejčastější místa nálezu nástražného výbušného systému

V okolí místa nálezu NVS je vždy nutné omezit nebo úplně vyřadit provoz vlastních mobilních telefonů a vysílaček. Mohlo by dojít k elektronické inicializaci NVS. Především je také nutno, aby policisté měli na paměti, že pokud zasahují na místě nálezu předmětu je jejich hlavním úkolem provést velkoplošnou uzávěru místa a vykázat z prostoru veškeré civilisty. Na místě vždy zasahuje pyrotechnik a v žádném případě nesmí jiný policista nebo jiná fyzická osoba s nalezenými předměty jakkoliv manipulovat. Mezi nejčastější výskyt a místa nálezu patří jednoznačně NVS uložen na místech s vysokou koncentrací osob a nízkou úrovní zabezpečení proti takovým útokům, hovoří se o takzvaných „měkkých cílech“ (soft targets), jedná se například o obchodní centra, kina, školy. Daleko těžším pro uložení NVS jsou takzvané „tvrdé cíle“ (hard targets), kdy se jedná o objekty s vysokým stupněm ochrany proti napadení. Jedná se o důležité státní a vojenské objekty, ale také nestátní například komerční objekty. [9]

Nástražný výbušný systém v budově České národní banky

Příkladem bude situace, ke které došlo 10. listopadu 2010 v Praze 5. V tomto případě došlo k odcizení modrého vozidla Ford Transit. Majitelem byla Česká národní banka. Toto dodávkové vozidlo nedisponovalo speciálním vybavením, nepoužívalo se k převozu cenností ani peněz. Sloužilo pro potřeby ekonomického oddělení banky. Ve vozidle byl pachatelem umístěn NVS, který obsahoval 500 kilogramů po domácku vyrobené trhaviny dusičnanu amonného a paliva. V tomto případě palivem byla nafta. Ke spuštění výbuchu měl být použit mobilní telefon a iniciován měl být 2,5 kilogramy Semtexu. Pachatel s takto připravenou a naloženou dodávkou zajel do podzemních garáží objektu České národní banky, kde vozidlo zaparkoval. Při obchůzce si zaparkovaného vozidla všimla bezpečnostní služba. Všimla si ho, protože bylo zaparkované na jiném místě. Proto si členové služby ověřili informace o parkování tohoto vozidla a při zjištění, že vozidlo na místo nezaparkoval zaměstnanec ekonomického odboru a že je hlášeno jako odcizené, ihned informovali operačního důstojníka. Na místo byla vyslána policejní hlídka a rovnou také PVS, jelikož se jednalo o objekt České národní banky. Na místě byla provedena prohlídka, na jejímž základě se zjistilo, že se v zaparkované dodávce nachází NVS. Proběhla okamžitá evakuace a proběhlo označení prostoru. Pyrotechnici situaci nepodcenili, a aby nedošlo ke zbytečné manipulaci bez řádného ověření, použili k násilnému vstupu dveřmi do zaparkovaného

vozidla pyrotechnického robota Teodora, který do prostor vstoupil prostřelením zadního okna v úložném prostoru dodávky. Poté došlo k úspěšné deaktivaci NVS. Veškeré informace byly získány na základě vlastních zkušeností zasahujícího pyrotechnika.

Obr. 11 – Pyrotechnický robot po rozstřelení zadního okna. [30]

8 STATISTIKA NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU VE ZLÍNSKÉM KRAJI V LETECH 2012-2018

Na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, byla autorkou dne 17. dubna 2018 podána na Krajské ředitelství PČR Zlín žádost o poskytnutí informací v souvislosti se statistickými údaji, které se týkají uložení NVS ve Zlínském kraji v období let 2012-2018 (duben). Žádosti bylo vyhověno.

V daných letech nebyl dle statistických dat zaznamenán jediný případ NVS, který by mohl reálně vybuchnout. Ve všech případech se jednalo o šíření poplašné zprávy. To znamená, že tato statistika pojednává pouze o situacích, kdy bylo zřejmé, že by se mohlo jednat o NVS a pachatel například vyhrožoval tím, že NVS aktivuje, ale nikdy se tak nestalo.

Existuje ale spousta jiných případů, jako je například kazuistika výše, kdy lidé naleznou podezřelý předmět a situaci ohlásí na tísňovou linku. Pokud předmět není charakterizován jako NVS, což se zjistí postupem dle typových činností, který je totožný s postupem při jakémkoliv jiném zásahu při oznámení uložení NVS, se situace řeší jako přestupek. Situace z naší kazuistiky názorně předvádí, že je důležité ji nepodcenit a vždy podezřelý předmět brát tak, jakoby se jednalo o skutečný NVS.

V tabulce a grafech níže jsou zpracována všechna oznámení týkající se šíření poplašné zprávy ve Zlínském kraji v daném období.

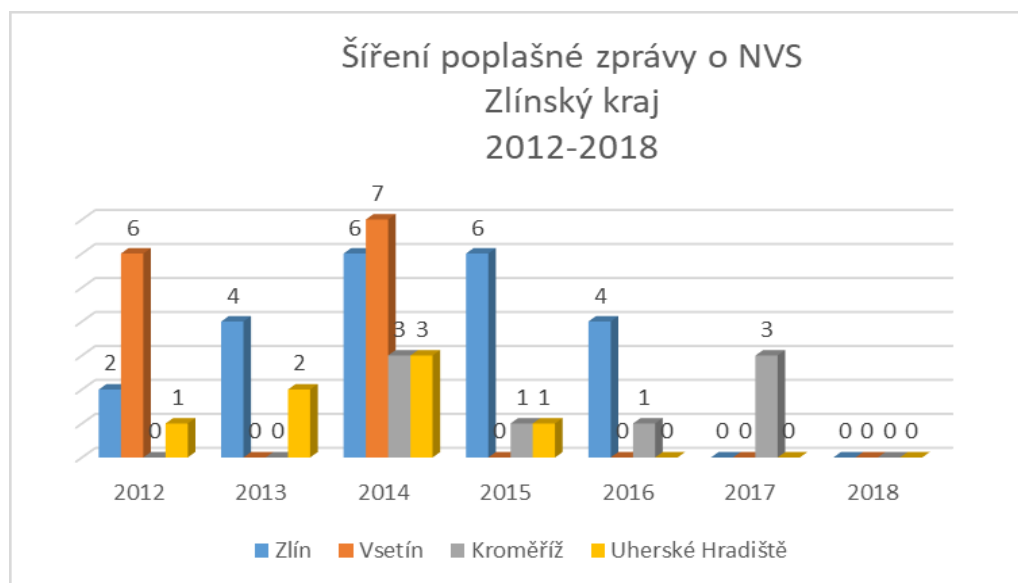
Počet případů šíření poplašné zprávy NVS

Z tabulky níže lze vyčíst, že v tomto období bylo nejvíce případů zjištěno ve Zlíně, a to 22. Následuje Vsetín se 13 případy šíření poplašné zprávy, dále Kroměříž, kde bylo zjištěno 8 případů, a čtvrtou lokací je Uherské Hradiště, ve kterém se v tomto sledovaném období vyskytlo 7 zpráv o uložení tohoto nebezpečného předmětu.

Tabulka 1 - Počet případů šíření poplašné zprávy NVS ve Zlínském kraji. [30]

<i>Počet případů</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
<i>Zlín</i>	2	4	6	6	4	0	0
<i>Vsetín</i>	6	0	7	0	0	0	0
<i>Kroměříž</i>	0	0	3	1	1	3	0
<i>Uherské Hradiště</i>	1	2	3	1	0	0	0

Následuje grafické zobrazení zkoumané situace na místech: Zlín, Vsetín, Kroměříž, Uherské Hradiště. V každém případě se jednalo o šíření poplašné zprávy, tudíž NVS nikdy nebyl schopen způsobit výbuch.

Graf č. 1 – Šíření poplašné zprávy. [30]

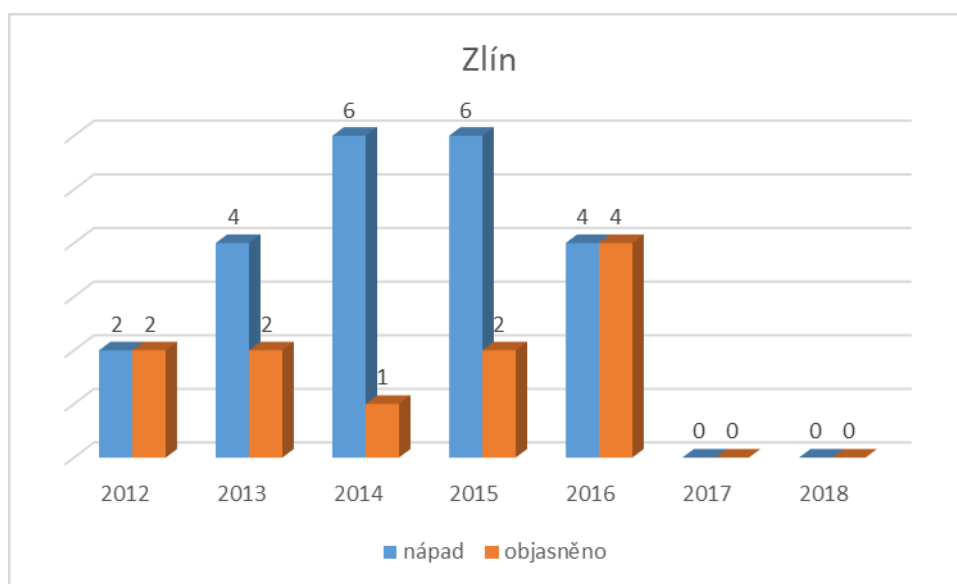
Objasnění případů

Často dochází k situacím, kdy se nepodaří případ objasnit. Ty se následně odkládají.

Případy se odloží například kvůli neznámému pachateli (nezjistilo se, kdo volal) nebo se na místě určení nenalezl podezřelý předmět. Případ se odkládá s tím, že pokud budou zjištěny nové skutečnosti vztahující se k situaci, tak se vše bude řešit znovu.

Zlín

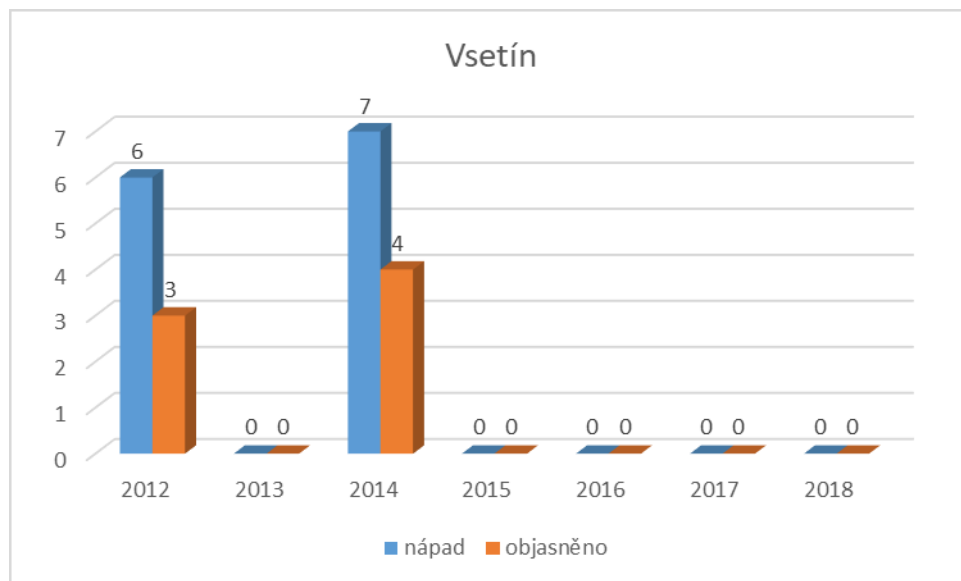
Situace ve Zlíně ukazuje, že v roce 2013 se neobjasnily 2 případy, následující rok byl z 6 případů objasněn pouze 1, rok 2015 se podařilo objasnit 2 situace a rok 2016 všechny hlášené případy.

Graf č. 2 – Objasnění případů Zlín. [30]

Vsetín

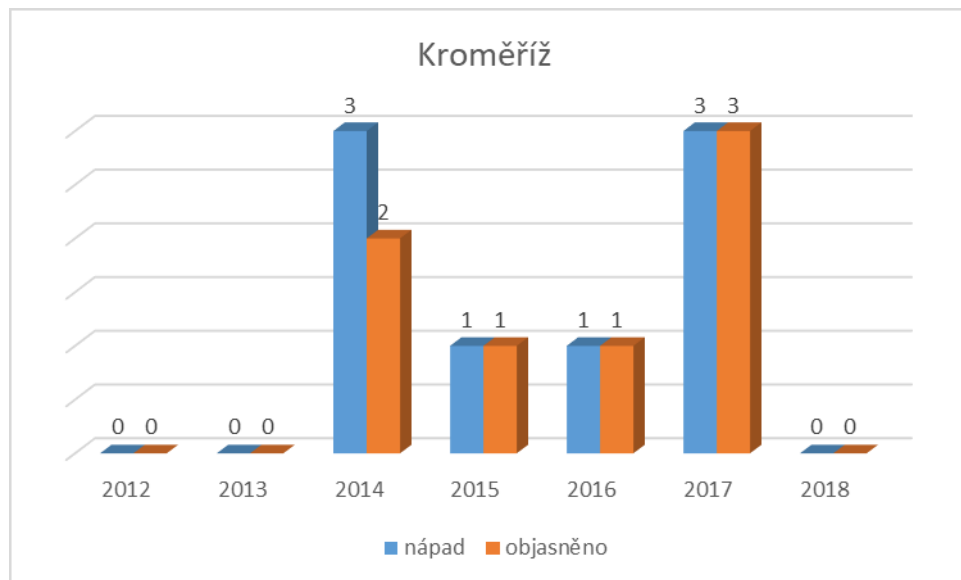
Situace v oblasti Vsetína je následující. Za rok 2012, kdy celkový počet případů byl 6, byly objasněny 3, po klidném roce 2013 následoval rok, kdy se objevilo 7 případů, z nichž byly objasněny 4.

Graf č. 3 - Objasnění případů Vsetín. [30]

Kroměříž

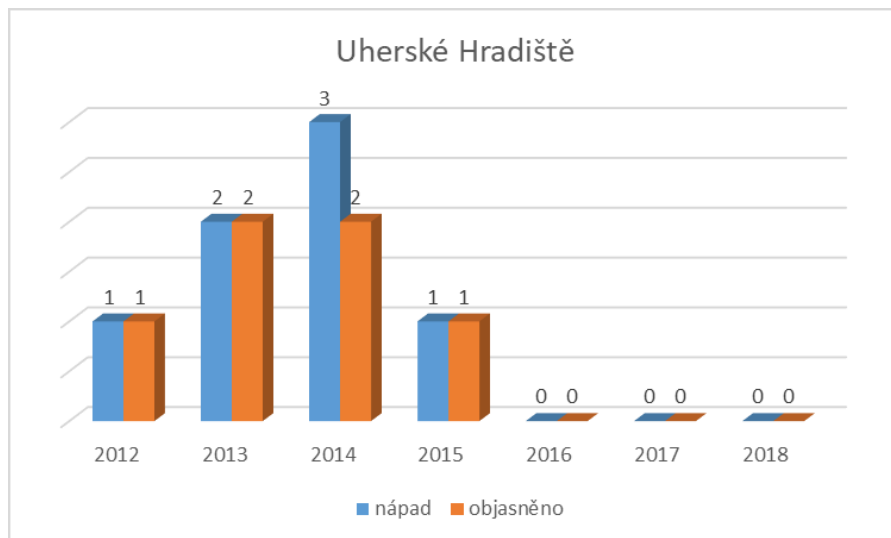
Kroměřížským policistům se podařilo objasnit téměř všechny případy. Nebylo tomu tak pouze v roce 2014, kdy zůstal neobjasněn jeden z nich.

Graf č. 4 - Objasnění případů Kroměříž. [30]

Uherské Hradiště

V Uherském Hradišti je situace velmi podobná jako v Kroměříži. Policistům se nepodařilo objasnit jeden případ v roce 2014. Ostatní byly objasněny.

Graf č. 5 - Objasnění případů Uherské Hradiště. [30]

9 SOFTWARE PRACTIS – APLIKACE NA ČINNOST POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY PŘI OZNÁMENÍ ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU

Software Practis slouží k tvorbě reálných scénářů pro cvičení složek IZS. Pro práci byla potřeba si předem stanovit scénář, který byl následně doplněn do tabulek, které software obsahuje. Následně došlo k vytvoření pěti hlavních odvětví, obsahující hlavní aktéry cvičení. Jimi jsou oznamovatel, PČR jako celek s tím, že byla zvlášť, pro lepší přehlednost, vytvořena jednotlivá místa v kolonkách pro hlídku policie, velitele zásahu a policejního pyrotechnika. Pod těmito odvětvími byl chronologicky a dle typových činností PČR vytvořen přesný postup každého účastníka při události, která byla simulována. Tedy „oznámení o uložení NVS“. Po vytvoření účastníků a následně i zadání jejich úkolů, které byly se všemi náležitými detaily popsány, došlo k nastavení reálných a herních časů, dle kterých se následně toto cvičení řídilo. Pokračování bylo takové, že byly pro lepší přehled mezi jednotlivými úkony graficky zobrazeny spojitosti. Pro představu, jak takový výstup ze softwaru vypadá, se v oddílu příloh nachází obrázek, který znázorňuje výstřížek ze softwaru a jednotlivé spojitosti a koordinaci složek PČR při tomto druhu zásahu. V této fázi bylo možné začít se samotným zkoušením průběhu již naplánovaného scénáře a provést cvičení na virtuální bázi.

Přínos simulace v softwaru Practis

Obecně známým faktem je, že když lidé vědí, co se bude dít a jaká opatření budou při zásahu použita, dochází k minimalizování možnosti vzniku paniky nebo stresového jednání. Právě pro tento účel byl scénář cvičení nasimulován a má tedy spíše informativní charakter.

Přínos autorka shledává zejména v možnosti seznámit se s posloupností a provázaností úkolů složek v praxi. Díky tomu došlo k ověření funkčnosti těchto úkolů a opatření prováděných podle typových činností při tomto druhu zásahu.

9.1 Navrhované postupy při oznámení uložení nástražného výbušného systému v rámci pracovních činností Policie České republiky

Policisté vždy postupují dle typových činností konkrétní mimořádné události. Vzhledem k tomu, že jsem měla možnost se s touto problematikou důkladně seznámit, jsem usoudila, že typové činnosti jsou zpracovány kvalitně a efektivně a jsou dostačující. Pokud budou typové činnosti nadále dodržovány, mělo by vždy dojít k úspěšnému zvládnutí zákroku. S tím souvisí jeden z mých návrhů uvedených níže – důsledná kontrola.

I přes velkou úspěšnost v řešení takových situací jsem v této problematice shledala pár nedostatků, které bych ráda vyzdvihla k úplné minimalizaci problémů, které by mohly vzniknout.

Je potřeba mít na paměti, že i když je v naší republice reálné procento hrozeb použití NVS velmi malé, je nutno vždy postupovat tak, jakoby šlo o reálnou hrozbu. Této zásadě je nutno podřídít činnost všech složek IZS a ostatních osob. Je důležité nepodceňovat situaci, kdy NVS nebyl nalezen, jelikož může nebezpečí stále trvat.

Důležité je využití prevence než situaci řešit represí. V rámci preventivních opatření je důležité chovat se zodpovědně a eliminovat příčiny útoku. Důležité je vnímat každý signál, který na případné nebezpečí upozorňuje. Osobně vidím nedostatky v informovanosti občanů o postupu při tak závažné mimořádné události jakou zcela jistě uložení NVS je. Z tohoto důvodu a vzhledem k vývoji aktuální situace týkající se tohoto problému by bylo vhodné věnovat tomuto tématu náležitou pozornost i na školách. Každý občan by měl vědět, jakým způsobem by měl postupovat při nález nebezpečného předmětu, jelikož jakákoliv manipulace by mohla mít fatální následky.

Všichni policisté by měli velmi dobře znát interní akty řízení a speciální odborné příručky, řešící činnost PČR při hrozbě užití NVS. Vždy musí postupovat podle nich. Za nutné považují provádět pravidelné kontroly a znalosti těchto předpisů či příruček. Kontroly by měly být pravidelné například ve formě testů nebo pohovorů. Zřídit by se musel orgán, který by byl plně kompetentní k provádění takových kontrol. Prověřovali by se jak řadoví policisté, tak ostatní policisté na různých funkčních úrovních a získané výsledky by se měly zahrnout do služebního a průběžného hodnocení každého policisty.

Je nutné, aby policista, který přijímá oznámení o hrozbě užití NVS, zpravidla jím bývá operační důstojník, řídil svou činnost tak, aby zabránil použití NVS, popřípadě eliminoval nebo zmírnil následky, které tato hrozba způsobila.

ZÁVĚR

Existuje spousta důvodů, proč se touto problematikou zabývat. Za jeden z nich lze bezesporu považovat ten, že se problematika uložení NVS stále více rozrůstá a dostává se do popředí nejen v zahraničí, ale určité případy se objevily a objevují i v České republice. V případech, kdy dojde k uložení NVS, nálezů podezřelého předmětu nebo hrozbě použití takového výbušného systému, je tedy vždy nutné, ať už ze strany PČR, dalších složek IZS nebo široké veřejnosti, postupovat s maximální obezřetností, opatrností a respektem. Pokud by se nedodržel přísně stanovený postup, mohla by tato situace mít fatální následky!

Činnost při zajišťování a likvidaci NVS je nebezpečným a velmi náročným postupem jednotlivých policistů, ale také speciálních útvarů PČR, který je nutné mít vždy náležitě pod kontrolou. Činnost policistů se nesoustřeďuje pouze na likvidaci NVS, kterou vždy provádí speciálně vyškolený odborník, jímž je pyrotechnik, ale také na službu pořádkové a dopravní policie, kteří se na místo dostávají zpravidla jako první, většinou bez odborných znalostí, a provádí prvotní zajišťování místa činu nebo neodkladných a neopakovatelných úkonů jako je zajištění stop a pomáhají při evakuaci a dalších důležitých úkonech ochrany obyvatelstva. Dalšími účastníky jsou kriminalisté ze služby kriminální policie a vyšetřování, kteří operativně šetří a hledají informace k motivu, pachateli a jeho dopadení, usvědčení z činu a následně předávají důkazy a pachatele k soudu, který mu uloží trest.

Tato práce přispěla ke zjištění, že postupy PČR a dalších složek IZS ve vztahu plnění úkolů k ochraně obyvatelstva jsou prováděny vždy dle typových činností k této MU. Jejich dodržováním by se mělo docílit úspěšnému zvládnutí každého zákroku a s tím souvisí stanovisko, které bylo navrženo - důsledná kontrola činností a postupu při zásahu. Své místo má zcela jistě také prevence a informovanost široké veřejnosti. Nutností je, aby lidé věděli jak se v takovém případě zachovat.

Vybranou problematikou chtěla autorka poukázat na důležitost, nebezpečnost a zákeřnost tohoto problému v aktuálním světě a zmínit, že hrozba použití NVS a vůbec otázka terorismu je důležitou otázkou bezpečnosti nejen ve světě, ale i u nás v České republice. Proto musí být PČR, ale také další složky IZS náležitě připravené na činnosti, které jsou spojeny s tímto typem MU.

Bakalářská práce může přispět k zamyšlení se nad vážností této problematiky, ke zvýšení obezřetnosti a všímavosti policistů, ostatních členů složek IZS a taktéž široké veřejnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BRŮCKNER, B. Slovník vojenského policisty. 1. vyd. Praha: Vojenský zeměpisný ústav, 2001
- [2] HRAZDIRA, I. a KOLLÁR, M. Policejní pyrotechnika. 1. vyd. . Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006. Dostupné z WWW: . ISBN 80-86898-87-3
- [3] JANÍČEK, M. Pyrotechnická ochrana před terorismem. 1. vyd. Vyškov: EDUCA Consulting, 2002. ISBN 80-902089-6-7
- [4] JANÍČEK, M. a DRAHOVZAL, P. Pyrotechnik v boji proti terorismu. 1. Praha : D-Consult, s.r.o., 2001. ISBN 80-86215-17-2
- [5] MARTÍNEK, B. a TVRDEK, J. Základy integrovaného záchranného systému. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-338-3

Internetové zdroje

- [6] Bezpečnostní systém státu. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Praha, ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-system-statu.aspx>
- [7] BISKUP, Patrik a Petr NOVÝ. Svědci natočili výbuchy tlakových lahví po nehodě na dálnici D5. In: Novinky.cz [online]. Plzeň, 2011 [cit. 2018-05-08]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/232219-svedci-natocili-vybuchy-tlakovych-lahvi-po-nehode-na-dalnici-d5.html>
- [8] Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Praha, ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/>
- [9] KUČERA, Pavel. Nástražné výbušné systémy. Policista.cz: život policistů online [online]. Praha, 2008 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <https://www.policista.cz/clanky/reportaz/nastrazne-vybusne-systemy-408/>
- [10] Nález NVS v budově Krajského úřadu Zlínského kraje 2012. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/webpm/clanek/nalez-nvs-v-budove-krajskeho-uradu-zlinskeho-kraje-2012.aspx>

- [11] Národní kontaktní bod pro terorismus. Policie České republiky [online]. Praha, ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
- [12] Policejní prezidium České republiky. Policie České republiky [online]. Praha, ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/policejni-prezidium-ceske-republiky-600334.aspx>
- [13] Pyrotechnická služba Policie České republiky. Policie České republiky [online]. Praha, ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pyrotechnicka-sluzba-policie-ceske-republiky-906180.aspx>
- [14] Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu [online]. Praha, 2016 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx
- [15] Útvary s působností na celém území ČR. Policie České republiky [online]. Praha, ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvary-s-pusobnosti-na-celem-uzemi-cr-312510.aspx>
- [16] Útvary s územně vymezenou působností. Policie České republiky [online]. Praha, ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvary-s-uzemne-vymezenu-pusobnosti-794179.aspx>
- [17] Ve zlínském obchodním domě byla nahlášena bomba. Jednalo se o atrapu. Rádio Kroměříž [online]. Kroměříž, 2017 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: http://www.radiokromeriz.cz/novinky3545_ve-zlinskem-obchodnim-dome-byla-nahlasena-bomba-evakuovano-je-200-lidi.html
- [18] VŠB –TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA. Invazní a neinvazní prověřování a manipulace s nalezeným NVS včetně velkoobjemové nálože. [Ostrava], 14 s. [cit. 4. 8. 2018]. Dostupné také z: <https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/060/.content/sys-cs/resource/PDF/HodnoceniDopaduHavarie/Priloha5.1.3.pdf>. Metodika pro zasahující pyrotechniky

- [19] Typová činnost složek IZS: Hrozba použití NVS [online]. 2013. Praha: Policie České republiky, 2013 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: http://metodika.cahd.cz/stc/STC%2003-IZS%20NVS_aktual_2013-11-25.pdf

Zdroje zákonů

- [20] ČESKO. Ústavní zákon č. 110 ze dne 22. dubna 1998 o bezpečnosti České republiky. In: Sběrka zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/docs/laws/1998/110.html>
- [21] ČESKO. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328 ze dne 5. září 2001 o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. In: Sběrka zákonů České republiky. 2001, částka 127, s. 7447
- [22] ČESKO. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: Sběrka zákonů České republiky. 2000, částka 73, s. 3461.
- [23] ČESKO. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: [Zákony pro lidi.cz](http://www.zakonyprolidi.cz) [online]. [cit. 8. 4. 2018]. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>
- [24] ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: [Zákony pro lidi.cz](http://www.zakonyprolidi.cz) [online]. [cit. 8. 4. 2018]. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>
- [25] ČESKO. Zákon č.40/2009 Sb. Trestní zákoník § 311 Teroristický útok [online]. c1997-2011, poslední revize 2.5.2010 [cit 2018-04-16]. Dostupné z:
- [26] ČESKOSLOVENSKO. Zákon České národní rady č. 133 ze dne 17. prosince 1985 o požární ochraně. In: [Zákony pro lidi.cz](http://www.zakonyprolidi.cz) [online]. [cit. 8. 4. 2018]. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>
- [27] ČESKOSLOVENSKO. Zákon České národní rady č. 2 ze dne 8. ledna 1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. In: Sběrka zákonů Československé socialistické republiky. 1969, částka 1, s. 16.

Zdroje obrázků

- [28] Pyrotechnická služba Policie České republiky. In: Policie České republiky [online]. Praha, ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pyrotechnicka-sluzba-policie-ceske-republiky-906180.aspx>
- [29] Ve zlínském obchodním domě byla nahlášena bomba. Jednalo se o atrapu. In: Rádio Kroměříž [online]. Kroměříž, 2017 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: http://www.radiokromeriz.cz/novinky3545_ve-zlinskem-obchodnim-dome-byla-nahlasena-bomba-evakuovano-je-200-lidi.html
- [30] Interní materiály Policie České republiky

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IZS	Integrovaný záchranný systém
MU	Mimořádná událost
MV	Ministerstvo vnitra
NKBT	Národní kontaktní bod pro terorismus
NVS	Nástražný výbušný systém
OPIS	Operační a informační středisko
PČR	Policie České republiky
PVS	Pyrotechnická výjezdová skupina
ZaLP	Záchranné a likvidační práce

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 – Znak Pyrotechnické služby ČR. [13].....	35
Obr. 2 – Pyrotechnický robot při zásahu na dálnici D5. [30]	36
Obr. 3 – Výjezdová vozidla PVS. [30]	38
Obr. 4 – Robot RMI 9 WT. [30]	39
Obr. 5 – Robot Emil. [30]	40
Obr. 6 – Robot Teodor. [30]	41
Obr. 7 – Střežení uzavřeného prostoru příslušníky PČR. [29]	59
Obr. 8 – Policejní pyrotechnik a jeho vybavení. [29]	60
Obr. 9 – Složky IZS podílející se na zásahu. [29].....	61
Obr. 10 – Shromažďování evakuovaných osob. [29]	62
Obr. 11 – Pyrotechnický robot po rozstřelení zadního okna. [30].....	64

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Počet případů šíření poplašné zprávy NVS ve Zlínském kraji. [30]	66
--	----

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Šíření poplašné zprávy. [30]	66
Graf č. 2 – Objasnění případů Zlín. [30].....	67
Graf č. 3 - Objasnění případů Vsetín. [30].....	68
Graf č. 4 - Objasnění případů Kroměříž. [30].....	69
Graf č. 5 - Objasnění případů Uherské Hradiště. [30]	70

SEZNAM PŘÍLOH

- PI Rozhovory - policejní pyrotechnik, policistka ze služby kriminální policie a vyšetřování.
- PII Grafické zobrazení výstupu ze softwaru Practis

PŘÍLOHA P I: ROZHOVORY – POLICEJNÍ PYROTECHNIK, POLICISTKA ZE SLUŽBY KRIMINÁLNÍ POLICIE A VYŠETŘOVÁNÍ

Pro řešení bakalářské práce byla použita metoda rozhovoru. Rozhovory byly provedeny s policejním pyrotechnikem působícím v Olomouci a policistkou sloužící ve Zlíně.

Rozhovor s pyrotechnikem

Úvodem rozhovoru s pracovníkem Pyrotechnické služby České republiky jsem se představila, sdělila jsem, že studuji třetí ročník Fakulty logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti a v současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma „Ochrana obyvatelstva při oznámení uložení nástražného výbušného systému“. Cílem rozhovoru bylo zjištění postupů a metod pyrotechnika na místě uložení NVS. Rozhovor byl proveden s pyrotechnikem působícím v Olomouci dne 16. února 2018.

Jak dlouho pracujete u Policie České republiky a po jakou dobu jste pyrotechnikem?

Policistkou jsem dvacátým rokem a práci pyrotechnika se věnuji již po dobu patnácti let.

Z jakého důvodu Vás lákala právě práce pyrotechnika?

Kladný vztah ke zbraním mám již od dětství. Práce pyrotechnika byla mým snem, kterému jsem přizpůsobil celý svůj život.

Na jakém oddělení působíte?

Pracuji na oddělení Nástražných výbušných systému Pyrotechnické služby v Olomouci.

Míváte strach před výjezdem na místo?

Domnívám se, že se nejedná o strach. Ovšem situaci nesmím nikdy podcenit, vždy je na místě maximální obezřetnost a respekt k nástražnému výbušnému systému.

Jaká je Vaše činnost po oznámení uložení nástražného výbušného systému?

Oznámení o uložení nástražného výbušného systému je na expozituru předáváno prostřednictvím operačního střediska Policejního prezidia. Toto získává veškeré informace od operačního důstojníka územního odboru. Operační důstojník vysílá na místo nálezu NVS pyrotechnika daného oddělení, kterému předá informace ohledně místa nálezu podezřelého předmětu a kontaktu na policejní hlídku, která je na místě nálezu. Pyrotechnici jezdí na

místo zpravidla ve dvou. Důležitý je moment seznámení s místem nálezu podezřelého předmětu. Operační důstojník nám musí předat veškeré informace, které byly zjištěny jak o místě, tak i předmětu. Nutný je také kontakt na hlídku, která je na místě, kvůli dalšímu doporučenému postupu, který jí zpravidla poskytujeme. Následně provedeme výběr takového pyrotechnického vozidla, které je nutné, vzhledem ke svému speciálnímu vybavení, k bezproblémovému a úspěšnému zvládnutí zásahu, jelikož každý nález je specifický. Následuje vyplnit knihu provozu, přichystat si a zkontrolovat veškeré vybavení pro zásah, odeslat statusové kódy na operační středisko a případně nastavit náš cíl v GPS navigaci. Po správně vyplněných náležitostech smíme vyjet na místo. Důležité je použití speciálního výstražného a zvukového zařízení. Především je nutné, abychom dbali maximální opatrnosti. Ne každé krajské ředitelství policie disponuje s PVS, a náš dojezd na místo může být vzdálen i 200 km, což zvyšuje bezesporu nároky na jeho psychickou i fyzickou odolnost.

Jaká je Vaše činnost po příjezdu na místo uložení NVS?

Po příjezdu se spojím s velitelem zásahu a oznamovatelem události. Převezmu aktuální dostupné informace o nálezu. Doporučím veliteli zásadní postupy týkající se například uzavření místa nebo dodržování bezpečné vzdálenosti. Místo nálezu je vždy rozdělené na dva perimetry. Prvním perimetrem je zóna s charakteristickým nebezpečím, do které smí vstoupit pouze pyrotechnik, a druhým sektorem se rozumí prostor pro vnější uzávěru místa, ve kterém se nacházejí ostatní osoby, přičemž činnosti v tomto sektoru koordinuje velitel zásahu. Označený perimetr je nutné střežit. Vyznačení se provádí pomocí policejní pásky se zákazem vstupu v bezpečné vzdálenosti tak, aby nedošlo k ohrožení života, zdraví a majetku. Takto uzavřený prostor střeží policejní hlídky místně příslušného obvodního oddělení policie, v případě akce velkého rozsahu mohou pomoci další základní složky integrovaného záchranného systému nebo například hlídky městské policie.

Následně je čas odstartovat bezpečnostní pyrotechnickou prohlídku. Na místo vstupuju vždy sám nebo s kolegou pyrotechnikem. Po ohledání celou situaci náležitě zhodnotím a své rozhodnutí sdělím veliteli zásahu. Nejsme kompetentní zásahu velet, jsme na místě od toho, abychom poskytli odborný servis. Spolupráce velitele zásahu s pyrotechnikem je velmi nutná, zejména při řešení rozsahu uzávěry, evakuace osob z uvedených míst, přivolání dalších složek integrovaného záchranného systému a specialistů. Abych se vrátil k vykonávání bezpečnostních opatření. Svou práci smíme vykonávat až po velitelově oznámení, že byly splněny požadavky, na kterých se domluvili. Dojde-li k neshodám mezi pyro-

technikem a velitelem zásahu, můžeme my pyrotechnici další postup odmítnout a o vzniklých neshodách informovat operačního důstojníka. Zatím se mi osobně ale nikdy taková situace nestala a nejsem si vědom, že by k ní v dlouholeté praxi došlo.

Jaké jsou způsoby řešení při nalezení NVS?

Identifikační část je nejdůležitější. Jen správná identifikace NVS může vést k úspěšnému zvládnutí akce a výjezdu. Nesprávně identifikovaný předmět může mít fatální následky. Identifikací se zjišťuje druh, stáří, iniciátor, náplň. Tyto otázky nám pomáhají rozhodnout, jaká opatření jsou dostatečná. Pokud nejsme schopni vizuálně určit, o jaký předmět se jedná, následuje fyzická prohlídka. Situace se odvíjí jinak i v tom případě, jestli známe místo uložení NVS nebo jestli ho budeme hledat. V případě, kdy místo budeme hledat, se můžeme například rozhodnout, zda pro vyhledávání výbušnin využijeme pomoc cvičeného psa. Dalšími kritérii jsou ta týkající se převozu nebo případného ničení na místě. V případě, že je nález schopen převozu a splňuje daná kritéria, zvážíme všechna rizika a za užití standartních výjezdových vozidel jsme kompetentní k zahájení přesunu předmětu. V případě nutnosti se vyžadují doprovody Hasičského záchranného sboru. Zpravidla to bývá u přepravy leteckých pum či velkého množství munice. K přepravě se užívají kontejnery z lehké hliníkové slitiny, kterých dno je vyplněné buď molitanem, nebo pískem kvůli tlumení vibrací. Přepravu je nutno provádět bez zastávek a máme zákaz vozidlo během přepravy opouštět. V autě je nutno tedy zajistit speciální výbavu v čele s hasičským přístrojem, dostatkem paliva a zabezpečení převáženého předmětu. Přepravuje se buď do předem určených skladišť, nebo do stálé trhací jámy ke zničení. Jestliže je předmět nevhodný k převozu – je poškozený, selhaný, nevybuchlý, nastražený nebo neznámý, rozhodujeme o zničení. To můžeme provést buď na místě nálezů, nebo se v okolí vyhledá nejvhodnější místo, na kterém nedojde k ohrožení chráněných zájmů, a tam se předmět zničí. Důležité je zvážit všechny faktory jako jsou stav předmětu, místo nálezů, povětrnostní podmínky, fyzický a psychický stav pyrotechnika. Místo ničení vybereme na základě našeho uvážení dle zkušeností. Musíme přitom být samozřejmě opatrní a dávat si pozor na terén, hustotu obydlí, elektrické vedení, viditelnost, vzdálenosti od místa ničení, možnost požáru, střepiny a dalších mnoho aspektů. Vzdálenost ohroženého místa zajišťují policisté, kteří rovněž provádějí již zmiňovanou kontrolu místa. Ničení započne vložím předmětu do jámy, na předmět se přiloží trhavina, například Semtex, která vlastním výbuchem strhne k výbuchu trhavinu obsaženou v ničeném předmětu. Nejosvědčenější je dálkový odpal po-

mocí rádiových frekvencí. Mohou nastat dvě situace, kdy k výbuchu dojde nebo nedojde. Dojde-li k výbuchu, je nutné nechat předmět dohořet a odvětrat zplodiny. Nedojde-li k výbuchu, je nutné dodržet stanovené čekací doby, poté přiložit novou iniciační nálož a následně po odpalu se vždy přesvědčit, že je vše zničeno.

Jaká je Vaše spolupráce s hlídkou policie na místě, případně s velitelem zásahu?

Spolupráce je zpravidla velmi dobrá. Na místě vždy dojde k důležitému momentu a tím je převzetí informací od velitele, případně taky od hlídky, která se na zásahu podílela a byla na místě jako první. Na tomto základě, po zvážení všech aspektů, upřesněním postup a kritéria týkající se vymezení bezpečného prostoru na již zmiňované dva perimetry a pokračují ve své práci.

Jaká činnost Vás čeká po opuštění místa nálezu?

Poté, co velitel ukončil zásah, musí dojít k sepsání vyrozumění o použitých opatřeních nebo případných škodách a tak dále. Vyrozumění se zasílá operačnímu důstojníkovi. Situace se liší podle toho, zda převážíme munici (do skladu) nebo nepřevážíme nic (vrácení se na základnu). Musíme sepsat záznam o výjezdu. Ten se píše vždy za každé situace, ale například v případě, že bychom měli ve vozidle NVS, který bychom museli převést do příslušného skladu, bychom první vyřešili převoz NVS, protože ho ve vozidle mít nemůžeme, a teprve poté bychom sepsali záznam.

Děkuji Vám za rozhovor a přeji spoustu úspěšných a dobře zvládnutých výjezdů.

Rozhovor s policistkou

Úvodem tohoto rozhovoru jsem se představila, sdělila jsem, že studuji třetí ročník Fakulty logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti a v současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma „Ochrana obyvatelstva při oznámení uložení nástražného výbušného systému“. Cílem rozhovoru bylo zjištění postupů a metod policie na místě uložení NVS. Rozhovor byl proveden s policistkou působící ve Zlíně dne 19. února 2018.

Jak dlouho pracujete u Policie České republiky?

Policistkou jsem 21 let.

Z jakého důvodu Vás lákala právě tato práce?

O žádné jiné profesi jsem nepřemýšlela. Vždy jsem chtěla pracovat u policie. Jsem sportovně založená, mám vztah ke zbraním, velmi mě baví práce s lidmi a odhalování trestných činů.

Na jakém oddělení působíte?

Služba kriminální policie a vyšetřování.

Jaká je Vaše činnost po oznámení uložení nástražného výbušného systému?

Informaci o uložení NVS a výjezdu na místo činu dostáváme od operačního důstojníka. Na místo činu vyjíždíme ve dvou, jedná se o vyšetřovatele a operativce. Po příjezdu na místo činu se spojím s hlídkou na místě činu, od které převezmu veškeré informace, a zkontroluje se, zda je dostatečné vymezení bezpečného prostoru. Jestliže je na místě oznamovatel, jeden z nás jej vyslechne. Zjištěné informace předáme operačnímu i dosahovému důstojníkovi a požádáme o vyslání pyrotechnika na místo. S ohledem na místo uložení NVS proběhne evakuace osob. S průběhem evakuace nám pomáhají policejní hlídky i ostatní zúčastněné složky IZS. Jestliže dochází k evakuaci například panelových či bytových domů, je nutné zajistit osobám evakuační zázemí. K tomuto dočasnému pobytu osob slouží například kina, školy. Po příjezdu pyrotechnika na místo se mu předají veškeré získané informace ohledně místa uložení a předmětu NVS. Pyrotechnik provede prohlídku. Po provedené prohlídce a ukončení jeho činnosti na místě se provede ohledání místa činu, provedou se neodkladné a neopakovatelné úkony, fotodokumentace policejním technikem, provede se šetření na místě činu – získávání informací za účelem zjištění poznatků k osobě možného pachatele, výslechy svědků. Jestliže uložení NVS oznámí sám pachatel, tak souběžně s prováděním neod-

kladných a neopakovatelných úkonů na místě činu se pátrá po pachateli. Po ukončení práce na místě činu dochází k ukončení evakuace osob a jejich návratu.

Jaká je Vaše následná činnost?

Po příjezdu na základní útvar sepíše vyšetřovatel svodnou událost operačnímu důstojníkovi a v případě, že došlo k oznámení o uložení NVS pachatelem, zahájí se úkony trestního řízení na neznámého pachatele, pro podezření z trestného činu šíření poplašené zprávy dle §357 trestního zákoníku. V případě prokázání viny hrozí pachateli dle prvního odstavce odnětí svobody až na dvě léta nebo zákaz činnosti. Dle druhého odstavce odnětí svobody na šest měsíců až na tři léta nebo zákaz činnosti. Dle třetího odstavce odnětí svobody na jeden rok až pět let. Dle čtvrtého odstavce odnětí svobody na dvě léta až osm let. V případě prokázání viny pachatele dostává k úhradě náklady spojené s výjezdem všech složek IZS.

Děkuji Vám za rozhovor a přeji spoustu úspěšných a dobře zvládnutých zásahů.

PŘÍLOHA P II: GRAFICKÉ ZOBRAZENÍ VÝSTUPU ZE SOFTWARE PRACTIS

